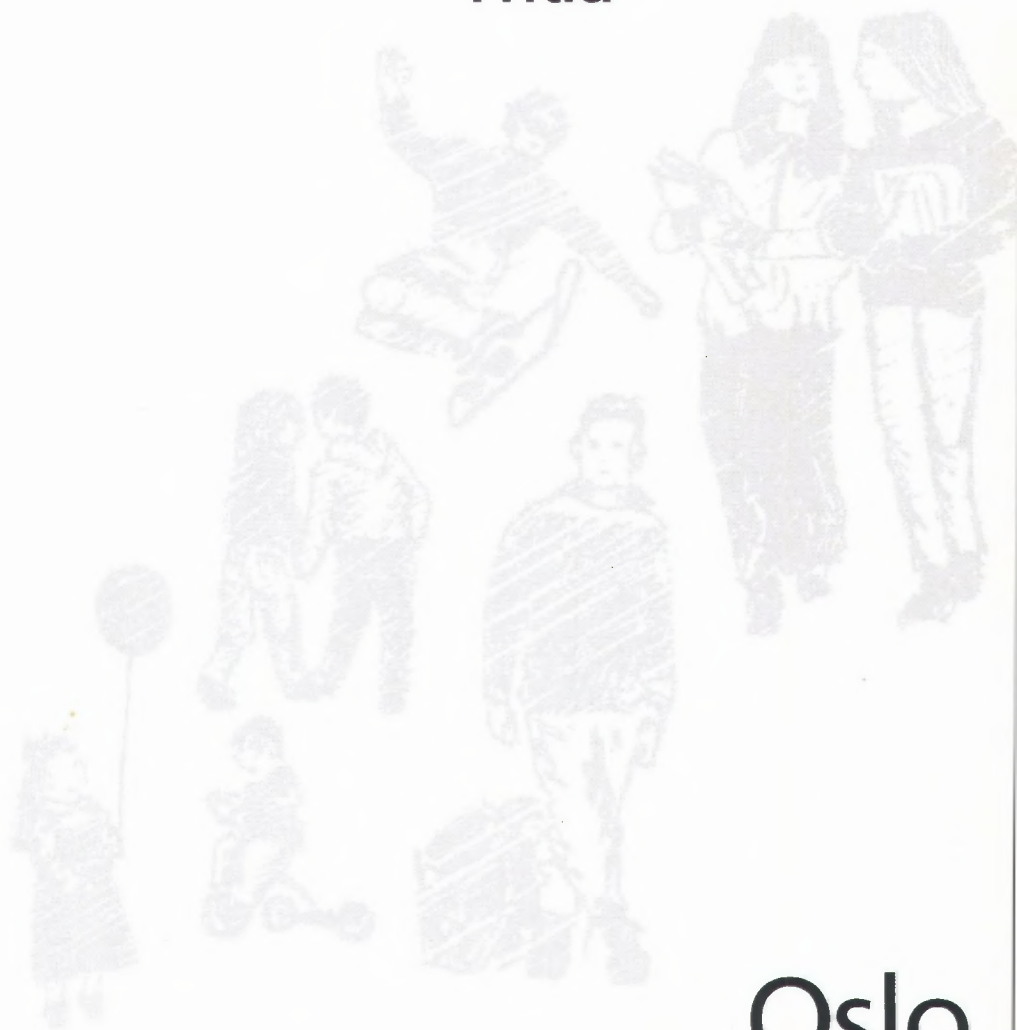

Barn og unge

Aktuell statistikk

Del 1: Befolkningen
Familie
Helse
Kriminalitet
Fritid

Barn og unge. Aktuell statistikk

I *Barn og unge. Aktuell statistikk* publiseres statistikk på ulike emneområder, der alle tall dekker barn og unge under 18 år.

Barn og unge. Aktuell statistikk kommer i to deler, med forskjellig emnemessig innhold. Del 1 (dette heftet) dekker barn i befolkningen, familieforhold, helse, kriminalitet og fritid. Del 2 (utkommer senere) tar for seg barn i utdanning, arbeid, økonomiske forhold og barnevern.

Husk å oppgi kilde: *Barn og unge. Aktuell statistikk*/Statistisk sentralbyrå.

Ansvarlig seksjon: Seksjon for befolknings- og utdanningsstatistikk.

Redaktør: Elisabetta Vassenden.

Redaksjonsmedarbeider: Ingvild Hauge, tlf. 62 88 52 24, faks 62 88 52 89, e-post: inh@ssb.no.

Redigering: Randi Hansen Øiseth.

Priser: Pr. hefte kr 50,- inkl. mva. Pakkepris (19 fylkeshefter og hefte med landstall) kr 600,- inkl. mva.

Forespørsel om salg rettes til: Statistisk sentralbyrå, Salg- og abonnementservice, Postboks 1260, 2201 Kongsvinger, tlf. 62 88 55 00, faks 62 88 55 95, e-post: salg- og abonnement@ssb.no.

ISBN 82-537-4500-1.

Elektronisk formidling

Foruten papirutgaven finnes tabellene i elektronisk versjon under SSBs Webtjeneste på Internett. Adressen er <http://www.ssb.no>. Tabellene kan lastes ned i Excel.

En diskett-versjon kan også gjøres tilgjengelig ved forespørsel.

Andre tabeller

Spesialtabeller kan bestilles fra Statistisk sentralbyrå.

Standardtegn

Standardtegn i tabeller	Symbol
Tall kan ikke forekomme	.
Oppgave mangler	..
Oppgave mangler foreløpig	...
Tall kan ikke offentliggjøres	:.
Null	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
Foreløpig tall	*
Brudd i den loddrette serien	—
Brudd i den vannrette serien	
Rettet siden forrige utgave	r

Innhold

1. Barn og unge i befolkningen	3
2. Barn og unges familier	9
3. Barn og unges helse	14
4. Barn og unges lovbrudd	22
5. Barn og unges fritid	25

Innledning

Barn og unge. Aktuell statistikk samler Statistisk sentralbyrås data om barn og unge og presenterer regionale tall med korte artikler, tabeller og figurer.

Barn og unge. Aktuell statistikk utgis som 1 landspublikasjon og 19 fylkespublikasjoner. Landspublikasjonen gir tall for landet som helhet og for de enkelte fylkene der det har vært mulig. Tallene i fylkespublikasjonene er på kommunenivå, eller på fylkes- og landsnivå hvis statistikken ikke kan gis på mindre geografiske enheter.

Publikasjonene kommer i to deler. Del 1, som dette heftet inngår i, dekker barn i befolkningen, familieforhold, barns helse, deres kontakt med rettsvesenet og barns fritid. Del 2 vil bli utgitt ved årsskiftet 1998-1999, med disse emnene: Barn i barnehager, barn og unge i skolen, unge i arbeidsstyrken, barn og økonomi og barn i barnevernet.

Barn er i denne publikasjonen definert som personer under 18 år, dvs. under myndighetsalder. Dette er i tråd med norsk lov og FNs konvensjon om barnets rettigheter. I enkelte tilfeller vil tabellene dekke lengre eller kortere aldersspenn, avhengig av hva som er hensiktsmessig og/eller finnes om temaene.

De nyeste tilgjengelige tallene er tatt med, dvs. hovedsakelig fra perioden 1995-1997.

Publikasjonene er tilgjengelige på SSBs webside på Internett. Webadressen er <http://www.ssb.no>.

En undersøkelse gjennomført av Norsk senter for barneforskning i 1994 (Arbeidsrapport nr. 15) avslørte at statistikk i liten utstrekning ble tatt i bruk i ulike beslutningsprosesser. Håpet er at denne publikasjonen, som samler mye informasjon, kan gjøre statistikk om barn og unge lettere tilgjengelig og være til hjelp for alle som interesserer seg for og arbeider med barn, det være seg planleggere i kommuner og fylker, politikere, personer som har sitt daglige virke blant barn og allmennheten generelt.

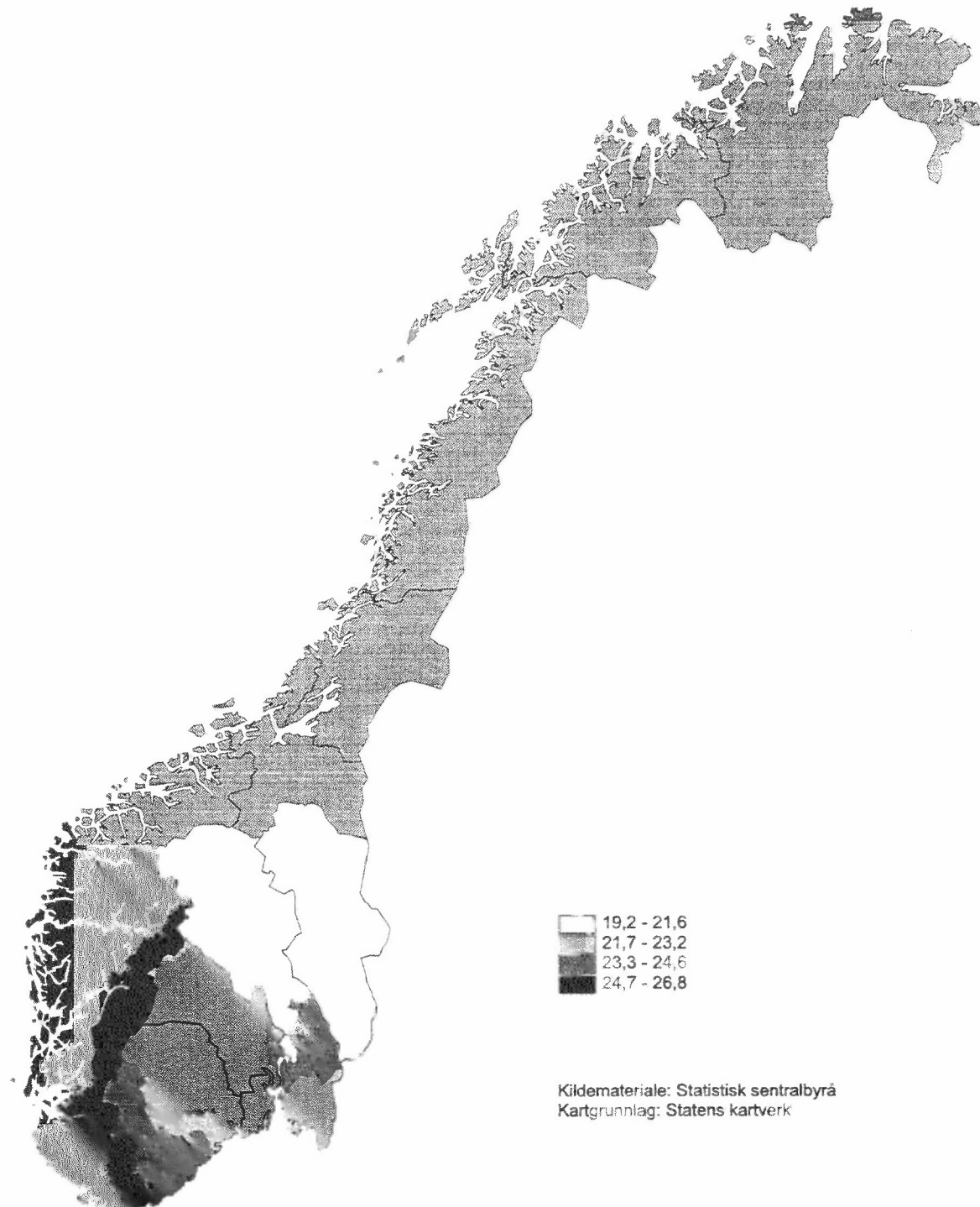
Barne- og familiedepartementet har finansiert utarbeidelsen av publikasjonene. Representanter fra Barneombudet og Norges forskningsråd har gitt faglige innspill til prosjektet.

1. Barn og unge i befolkningen

Det bor 94 900 barn og unge i Oslo. Prognoser for de neste 20 årene viser vekst i barnetallene i noen aldersgrupper, mens det forventes nedgang i andre aldersgrupper.

Begrepene tettbygd/spredbygd strøk er gitt av SSBs definisjon av tettsted. Et tettsted er i hovedregelen en hussamling hvor det bor minimum 200 personer og er mindre enn 50 meter mellom husene.

Figur 1.1. Personer 0-17 år i prosent av folke mengden. 1. januar 1997

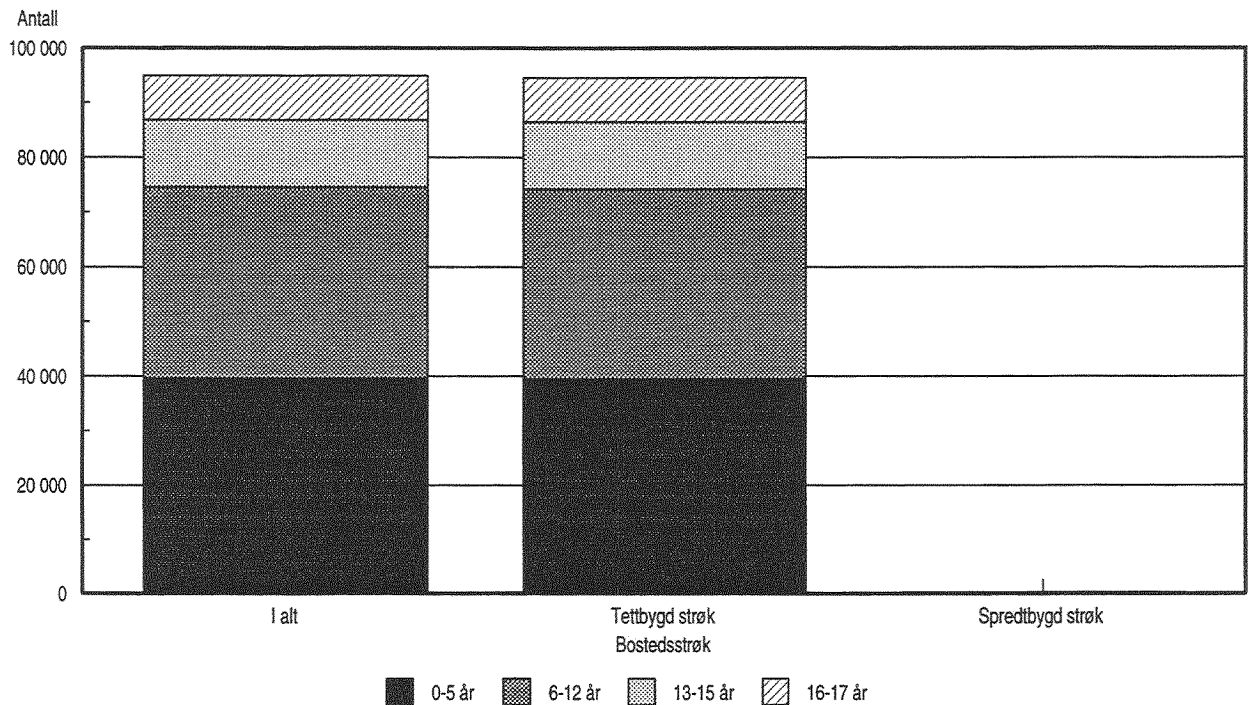
1.1. Personer 0-17 år, etter bostedsstrøk. Oslo, 1. januar 1997

		Alder				
		I alt	0-5 år	6-12 år	13-15 år	16-17 år
03 Oslo	I alt	94 920	39 594	34 914	12 273	8 139
	Tettbygd strøk	94 538	39 433	34 781	12 220	8 104
	Spredtbygd strøk	287	127	105	34	21
	Uspesifisert strøk	95	34	28	19	14
Uoppgitt	I alt	-	-	-	-	-
	Tettbygd strøk	-	-	-	-	-
	Spredtbygd strøk	-	-	-	-	-
	Uspesifisert strøk	-	-	-	-	-

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Figur 1.2. Personer 0-17 år, etter alder og bostedsstrøk. Oslo, 1. januar 1997

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Oslo hadde 94 900 bosatte i alderen 0-17 år pr. 1. januar 1997. I alle aldersgruppene viste tallene at tettbygd strøk dominerte fullstendig som beskrivelse av bosteds-

strøk. Bare en halv prosent av barn og unge i Oslo bodde ikke i tettbygd strøk (dvs. 99,5 prosent i tettsted, 0,5 prosent i spredtbygd eller uspesifisert strøk).

1.2. Framskriving av folkemengden, etter alder. Oslo, 2000, 2010 og 2020

		Menn				Kvinner					
		Av dette				Av dette					
Kommune og år	Alle aldere	0-5	6-12	13-15	16-17	Alle aldere	0-5	6-12	13-15	16-17	
03 Oslo	2000	245 380	21 278	20 259	6 825	4 364	263 819	20 028	19 570	6 554	4 120
	2010	268 295	20 594	22 195	9 252	6 029	281 518	19 538	21 274	8 756	5 760
	2020	288 963	21 350	21 168	9 026	6 163	300 630	20 249	20 267	8 657	5 903

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Alternativ M1 er brukt i denne befolkningsframskrivingen. Alternativ M1 kombinerer mellomalternativene for fruktbarhet (1,86 barn pr. kvinne, konstant over hele framskrivingsperioden), for dødelighet (en økning i forventet levealder i perioden 1995-2020 fra 75 til 78,5 år for menn og fra 80 til 83,5 år for kvinner) og for innvandring (årlig netto innvandring på 7 000 personer på landsbasis fram til 2020). Innenlands flytting er som registrert i perioden 1991-1995.

En befolkningsframskriving er en beregning av den framtidige sammensetningen av og utviklingen i befolkningen. Her er tre årstall plukket ut for å vise den antatte utviklingen for barn og unges vedkommende. Tallene, og dermed antakelsene om utviklingen, blir mer usikre jo lenger fram i tid man går. Framskrivningen forutsetter at tidligere trender videreføres. Trendbrudd vil altså skape avvik mellom framskriving og faktisk utvikling.

For Oslo viser framskrivingstallene for 2000, 2010 og 2020 at i aldersgruppen 0-5 år forventes en nedgang fulgt av en oppgang i barnetallene. 6-12-åringene blir først en mer tallrik gruppe, før de minker i antall igjen. Aldersgruppen 13-15 år viser en økning før det blir en reduksjon. Det blir flere 16-17-åringene.

7 750 nyfødte i 1996

Det ble født 7 751 levendefødte barn i Oslo i 1996. På landsbasis var mors gjennomsnittsalder ved første fødsel 26,7 år, ved alle fødsler 29,0 år.

Det fødes om lag 6 prosent flere gutter enn jenter på landsbasis, slik at det for hver jente i gjennomsnitt blir født 1,06 gutter. Kommunen kan oppleve svingninger i forhold til dette.

1.3. Levendefødte, etter kjønn og mors alder. Oslo, 1996

	Levendefødte		Mors alder	
	Gutter	Jenter	15-29 år	30 år og over
03 Oslo	4 008	3 743	3 989	3 762

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Samlet fruktbarhetstall (SFT) er et mål for fruktbarhetsnivå. SFT for 1996 er et uttrykk for hvor mange barn hver kvinne i gjennomsnitt vil få i løpet av den fødedyktige perioden (15-49 år) ut fra fødselsratene som er registrert for hver enkelt aldersgruppe i løpet av 1996. For å kunne opprettholde folketallet på lang sikt - uten innflyttingsoverskudd fra utlandet - kreves det at hver kvinne i gjennomsnitt føder ei jente, altså at kvinnene reproducerer seg. Det fødes om lag 6 prosent flere gutter enn jenter på landsbasis, slik at det for hver jente i gjennomsnitt blir født 1,06 gutter. Ettersom noen kvinner dør før de når 50-årsalderen, trengs det i Norge et fruktbarhetstall på 2,08 for å sikre reproduksjonen.

1.4. Samlet fruktbarhetstall, etter fylke. 1991-1995 og 1996

	Samlet fruktbarhetstall ¹	
	1991-1995	1996
Hele landet	1,88	1,89
Østfold	1,72	1,75
Akershus	1,82	1,81
Oslo	1,71	1,71
Hedmark	1,75	1,75
Oppland	1,72	1,66
Buskerud	1,74	1,75
Vestfold	1,78	1,78
Telemark	1,77	1,80
Aust-Agder	1,89	1,93
Vest-Agder	2,02	2,07
Rogaland	2,13	2,11
Hordaland	2,02	2,03
Sogn og Fjordane	2,11	2,21
Møre og Romsdal	1,97	2,03
Sør-Trøndelag	1,90	1,93
Nord-Trøndelag	2,00	2,11
Nordland	1,97	1,98
Troms	2,00	1,93
Finnmark	2,06	2,05

¹ Summen av ettårige aldersavhengige fruktbarhetsrater 15-49 år. Antall barn hver kvinne kommer til å føde under forutsetning av at fruktbarhetsmønstrer i perioden varer ved og at dødsfall ikke forekommer.

Kilde: Aktuelle befolkningstall 3/97, SSB.

Fødslene i 1996 gir et samlet fruktbarhetstall på landsbasis på 1,89, mot 1,88 i perioden 1991-1995. I 1990 var fruktbarhetsnivået noe høyere (1,93 barn pr. kvinne), med like mange levendefødte som i 1996, fordi det dengang var færre kvinner i reproduktiv alder.

Det er tendenser til økt fruktbarhet i Trøndelag, på Vestlandet og i Agder. Nivået på Østlandet er derimot uendret, og det er en svak nedgang i Nord-Norge. Alle fylkene på Østlandet hadde et samlet fruktbarhetstall på 1,8 eller lavere, mens det i alle andre fylker var over 1,9.

1.5. Født¹ i alt og enkelt- og flerfødsler. Oslo, 1996

	Født i alt	Antall			
		enkeltefødsler	flerfødsler	tvillingfødsler	trillingfødsler
03 Oslo	7 781	7 506	135	130	5

¹ Omfatter levende- og dødfødte.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Tallet på fødte inkluderer levende- og dødfødte. Tallet på fødsler vil være lavere enn antall fødte, da det kan fødes både ett, to, tre eller flere barn ved hver fødsel.

Tabell 1.5 viser antall fødte og antall enkelt- og flerfødsler. Det var 7 506 enkeltfødsler og 135 flerfødsler i Oslo i 1996. Flerfødslelene fordelte seg på 130 tvillingfødsler og 5 trillingfødsler.

De yngste barna flytter mest

Flyttetallene for Oslo viser at barn i alderen 0-5 år flyttet mer enn barn og unge i alderen 6-17 år gjorde i 1995. Flytting er som regel foreldrenes avgjørelse, slik at barns flyttemønster avhenger av de voksnes.

Utflyttingen var større enn innflyttingen for 0-17-åringene. 0-5-åringene var i flertall blant de som flyttet ut

Statistikken over flyttinger omfatter alle flyttinger registrert i løpet av året mellom norske kommuner og mellom en norsk kommune og utlandet. En person som flytter flere ganger i kalenderåret, regnes med tilsvarende antall ganger. Flyttinger innen kommunene er ikke med i statistikken.

Statistikken over innenlandske flyttinger og flyttinger til og fra utlandet bygger på oppgaver fra folke-registrene, basert på meldeplikt til folkeregisteret i innflyttingskommunen, og til fraflyttingskommunen ved flytting til utlandet.

Tallene viser situasjonen for ett år (1995) og er ikke nødvendigvis representative for andre år eller perioder.

av Oslo, men denne aldersgruppen var også i flertall blant innflytterne, sett i forhold til 6-17-åringene. Net-toutflyttingen var på 1 800 personer i alderen 0-17 år.

Når det gjelder flytting over landegrensen, viser tallene at innvandringen var større enn utvandringen for begge aldersgruppene. Det var m.a.o. et innvandringsoverskudd for 0-17-åringene i 1995.

Den unge innvandrerbefolkningen

Barn og unge i Norge kan ha ulik grad av tilknytning til utlandet. Pr. 1. januar 1997 hadde 87 prosent av 0-17-åringene i landet ingen innvandringsbakgrunn. Det vanligste innslaget av innvandringsbakgrunn var å ha én utenlandsfødt forelder (og selv være født i Norge). Om lag 6 prosent av barna og de unge hadde denne bakgrunnen. Mange innvandrere uten noen tidligere tilknytning til Norge har etter hvert fått barn, og disse andregenerasjonsinnvandrere (født i Norge av to utenlandsfødte foreldre) utgjør nå 3 prosent av 0-17-åringene i folkemengden. Det er også en del barn som er førstegenerasjonsinnvandrere (født i utlandet, uten norsk bakgrunn), og disse kom ved årsskiftet opp i 23 900 personer, eller ca. 2,5 prosent av alle barn og unge.

I antall var det flest barn og unge med innvandringsbakgrunn i Oslo og Akershus. I forhold til barnetallet i fylket var det klart størst andel barn med innvandringsbakgrunn i Oslo. Akershus, Buskerud, Vest-Agder og Østfold - i synkende rekkefølge - fulgte deretter.

1.6. Innenlandske flyttinger og flyttinger til og fra utlandet, etter alder. Oslo. 1995

		Innflytting				Utflytting				Nettoinnflytting		
		Alle aldere	Av dette			Alle aldere	Av dette			0-17 år	0-5 år	6-17 år
			0-17 år	0-5 år	6-17 år		0-17 år	0-5 år	6-17 år			
03	Oslo	28 279	3 814	1 943	1 871	24 736	5 614	3 587	2 027	-1 800	-1 644	-156

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.7. Flytting til og fra utlandet¹, etter alder. Oslo. 1995

		Innvandring				Utvandring				Nettoinnvandring		
		Alle aldere	Av dette			Alle aldere	Av dette			0-17 år	0-5 år	6-17 år
			0-17 år	0-5 år	6-17 år		0-17 år	0-5 år	6-17 år			
03	Oslo	6 077	1 290	525	765	4 785	1 120	437	683	170	88	82

¹ Omfatter både norske og utenlandske statsborgere.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

1.8. Personer 0-17 år, etter innvandringskategori og fylke. 1. januar 1997

	I alt	Uten innvandringsbakgrunn	Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn	Andre generasjonsinnvandrere	Utenlandsadoptert	Utenlandsfødt med en norsk forelder	Norskfødt med en utenlandsk forelder	Født i utlandet av norskfødte foreldre
00 Hele landet	1 022 291	888 553	23 853	30 303	7 926	5 925	62 739	2 992
01 Østfold	52 278	45 621	989	1 345	407	338	3 390	188
02 Akershus	108 828	91 573	2 424	2 694	957	958	9 677	545
03 Oslo	94 920	60 047	6 761	15 068	638	864	11 141	401
04 Hedmark	39 155	35 598	683	484	269	204	1 831	86
05 Oppland	38 688	35 704	670	431	238	153	1 420	72
06 Buskerud	51 085	43 929	1 111	1 961	296	354	3 326	108
07 Vestfold	47 026	41 789	773	717	285	385	2 916	161
08 Telemark	36 388	32 535	769	607	271	208	1 907	91
09 Aust-Agder	24 506	21 864	435	287	203	164	1 489	64
10 Vest-Agder	38 618	33 361	1 064	818	287	211	2 731	146
11 Rogaland	96 599	84 522	2 385	1 959	931	510	5 937	355
12 Hordaland	105 465	94 779	1 620	1 591	939	404	5 872	260
14 Sogn og Fjordane	26 935	24 960	473	256	245	75	914	12
15 Møre og Romsdal	58 698	54 575	658	430	532	233	2 163	107
16 Sør-Trøndelag	60 161	54 949	1 158	870	386	224	2 450	124
17 Nord-Trøndelag	31 071	29 188	368	135	246	125	956	53
18 Nordland	57 273	53 669	661	241	401	235	1 938	128
19 Troms	36 153	33 250	522	231	297	168	1 617	68
20 Finnmark	18 444	16 640	329	178	98	112	1 064	23

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

SSBs definisjon av innvandrerbefolkningen omfatter førstegenerasjonsinnvandrere med to utenlandsfødte foreldre, samt andregenerasjonsinnvandrere (norskfødte med to utenlandsfødte foreldre). Personer med annen bakgrunn fra innvandring kan også skilles ut i statistikken.

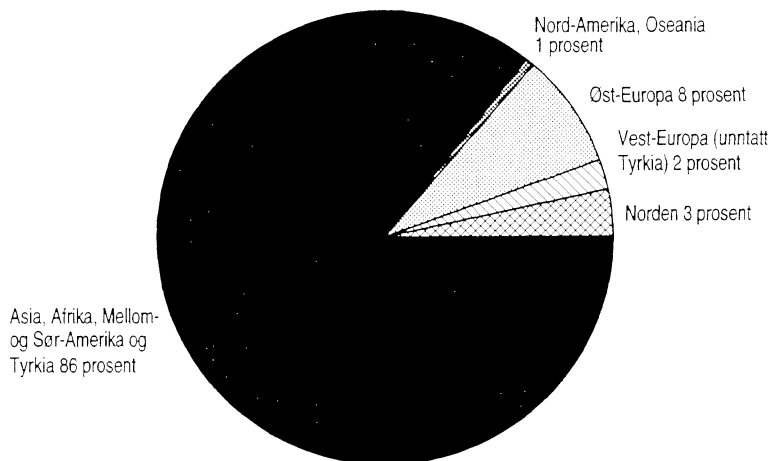
1.9. Barns landbakgrunn¹, etter verdensregion og fylke. 1. januar 1997

	I alt	Norge	Norden	Vest-Europa (unntatt Tyrkia)	Øst-Europa	Nord-Amerika, Oseania	Asia, Afrika, Mellom- og Sør-Amerika, Tyrkia
00 Hele landet	1 022 291	968 135	3 643	2 358	9 412	846	37 897
01 Østfold	52 278	49 944	200	75	573	26	1 460
02 Akershus	108 828	103 710	615	320	851	100	3 232
03 Oslo	94 920	73 091	727	463	1 789	138	18 712
04 Hedmark	39 155	37 988	98	40	348	15	666
05 Oppland	38 688	37 587	109	48	369	9	566
06 Buskerud	51 085	48 013	191	105	561	18	2 197
07 Vestfold	47 026	45 536	119	88	369	11	903
08 Telemark	36 388	35 012	105	55	385	7	824
09 Aust-Agder	24 506	23 784	65	39	277	8	333
10 Vest-Agder	38 618	36 736	104	45	502	10	1 221
11 Rogaland	96 599	92 255	363	602	700	343	2 336
12 Hordaland	105 465	102 254	237	141	657	59	2 117
14 Sogn og Fjordane	26 935	26 206	64	83	192	7	383
15 Møre og Romsdal	58 698	57 610	97	47	398	3	543
16 Sør-Trøndelag	60 161	58 133	132	84	484	47	1 281
17 Nord-Trøndelag	31 071	30 568	62	28	222	8	183
18 Nordland	57 273	56 371	123	29	377	7	366
19 Troms	36 153	35 400	145	54	207	27	320
20 Finnmark	18 444	17 937	87	12	151	3	254

¹ Personer med to utenlandsfødte foreldre. ² Eget, mors eller fars fødeland.

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Figur 1.3. Innvandrerbarns landbakgrunn. Oslo. 1. januar 1997

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

Hvor kommer de fra?

Ved årsskiftet 1996/1997 hadde 970 000 barn minst én norskfødt forelder. Av de 54 200 barna i innvandrerbefolkningen hadde 70 prosent (selv eller via foreldrene) bakgrunn fra Asia, Afrika, Mellom- og Sør-Amerika og Tyrkia. Flyktningsstrømmer og tidligere arbeidsmarkedsrelatert migrasjon er blant årsakene til en høy andel barn og unge med asiatiske bakgrunn, spesielt vietnamesisk og pakistansk bakgrunn. Ettersom pakistanere og vietnamesere har vært i Norge relativt lenge og ofte har giftet seg med andre med samme bakgrunn, utgjør barna deres en stor andel av andregenerasjonsinnvandrere i den unge delen av innvandrerbefolkningen.

Uroen på Balkan spiller sannsynligvis en viktig rolle i forbindelse med at Øst-Europa er den nest vanligste regionsbakgrunnen (Norge ikke inkludert). 6 000 barn og unge hadde vest-europeisk bakgrunn, hvorav 60 prosent var fra de andre nordiske landene.

Oslo, Rogaland, Akershus og Hordaland hadde jevnt over de høyeste tallene for barn med utenlandsk bakgrunn. Oslo hadde flest innvandrerbarn (i antall) med bakgrunn fra Norden, Øst-Europa og Asia mfl. Rogaland skilte seg ut med et relativt høyt antall vest-euro-

Tabell 1.9 omfatter kun førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn og andregenerasjonsinnvandrere (norskfødte med to utenlandsfødte foreldre).

1.10. Personer 0-17 år sortert etter de 10 hyppigst forekommende nasjonalitetsgruppene. Oslo. 1. januar 1997

Barn i alt	Antall
Norge	73 091
Utlandet i alt ¹	21 829
Pakistan	6 806
Tyrkia	1 402
Marokko	1 394
Somalia	1 317
Vietnam	1 158
Sri Lanka	969
Jugoslavia	865
Iran	833
India	809

¹ Omfatter førstegenerasjonsinnvandrere (født i utlandet, av to utenlandsfødte foreldre) og andregenerasjonsinnvandrere (født i Norge av to utenlandsfødte foreldre).

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

peere og nord-amerikanere, noe som langt på vei kan forklares ut fra aktivitetene på den norske kontinentalsokkelen.

De fleste 0-17-åringene i innvandrerbefolkningen kom fra asiatiske land. Pakistan toppet listen over de 9 største innvandrergruppene. Noe under 1 av 3 med utenlandsk bakgrunn hadde pakistansk bakgrunn. Tyrkia og Marokko kom også høyt på listen.

2. Barn og unges familier

Det var 2 052 000 familieenheter i Norge ved årsskiftet 1996/97. Noe over halvparten (1 047 200) av disse bestod av flere personer, og 570 500 av familiene inkluderte barn under 18 år. I alt 1 015 000 hjemmeboende barn 0-17 år fordelte seg på alle familieformene.

Grunnlaget for familiestatistikken er Det sentrale folkeregister. Gruppering av personer til familier er foretatt ved hjelp av et familienummer som er knyttet til hver enkelt person. Familienumrene blir holdt løpende à jour ved meldinger om vigslar, skilsmisser, dødsfall, flyttinger mv. Det er en forutsetning at alle i en familie er registrert bosatt på samme adresse. Samboerpar med særkullsbarn (ingen felles barn) blir regnet som to familier (aleneforelder og enslig), og samboerpar uten barn blir regnet som to enslige. Statistikkens tall for enslige og for enslige mødre (og til dels fedre) blir derfor høyere enn i virkeligheten.

For alle familietyper i familiestatistikken regnes ugifte, hjemmeboende barn som barn. Det opereres her med en aldersgrense for barn på 18 år, noe som gir premisser for tallene for de ulike familietyper. Se også note 1, tabell 2.1.

Barnestatistikken omfatter hjemmeboende barn i alderen 0-17 år. Barn 0-17 år som er registrert flyttet hjemmefra, har giftet seg eller fått egne barn, er utelatt.

2.1. Familier, etter familietype og tallet på barn under 18 år¹. Oslo. 1. januar 1997. Absolutte tall og prosent

	Familier i alt	Ektepar ² uten/med barn											
		I alt	0 barn	1 barn	2 barn	3 barn	4 barn	5 barn og over					
Absolutte tall													
Hele landet	2 052 354	842 306	476 747	128 988	154 903	66 092	12 469	3 107					
03 Oslo	287 889	78 320	45 257	13 092	13 909	4 497	1 088	477					
Prosent													
Hele landet	100,0	41,0	23,2	6,3	7,5	3,2	0,6	0,2					
03 Oslo	100,0	27,2	15,7	4,5	4,8	1,6	0,4	0,2					
Samboerpar ³ med felles barn Mor med barn Far med barn													
	I alt	1 barn	2 barn	3 barn og over	I alt	1 barn	2 barn	3 barn og over	I alt	1 barn	2 barn	3 barn og over	Enslige ⁴
Absolutte tall													
Hele landet	80 699	40 028	31 745	8 926	110 179	71 030	30 971	8 178	14 022	10 612	2 817	593	1 005 148
03 Oslo	7 229	4 453	2 352	424	14 557	10 078	3 561	918	1 513	1 161	297	55	186 270
Prosent													
Hele landet	3,9	2,0	1,5	0,4	5,4	3,5	1,5	0,4	0,7	0,5	0,1	0,0	49,0
03 Oslo	2,5	1,5	0,8	0,1	5,1	3,5	1,2	0,3	0,5	0,4	0,1	0,0	64,7

¹ I denne tabellen er hjemmeboende barn på 18 år og over holdt utenfor ved grupperingen av familier etter antall barn. Ektepar som bare har barn i alderen 18 år og over, er derfor regnet som ektepar uten barn. Samboerpar med barn over 18 år er regnet som to enslige. Tilsvarende vil familietyper mor/far med barn, der alle barn er fylt 18 år, havne i gruppen enslig. Tall for barn over 18 år som fortsatt bor hjemme hos mor og/eller far gis i tabell 2.2. ² I tallet på ektepar er ev. registrerte partnerskap inkludert. ³ Samboerpar med minst ett felles barn og felles adresse. ⁴ Personer som er registrert bosatt alene. Gruppen inneholder også personer som lever i samboerforhold uten barn. Likeledes vil den ene parten i samboerforhold med særkullsbarn havne i gruppen enslige, dvs. den av partene som ikke er biologisk forelder til barnet.

Kilde: Familiestatistikk, SSB.

Statistikken over familier kan snus til å vinkles fra barnas ståsted. Barn, ikke familier, telles. En slik vinkling viser hvem barn bor sammen med (foreldre og søsken).

Familier uten barn mest vanlig

Med nær 65 prosent utgjorde de enslige, eller enpersonfamiliene, nesten to tredjedeler av alle familiene i Oslo.

Av de 288 000 familiene som fantes i Oslo ved inngangen til 1997, var ca. 27 prosent ektepar med eller uten barn. Det var flere ektepar uten barn under 18 år enn det var ektepar med barn i denne aldersgruppen. For de ekteparene som hadde barn, var to det vanligste antallet.

Mor med barn var en langt mindre vanlig familietype, med 5 prosent. Alenemødrene hadde som oftest ett barn.

Samboerpar med felles barn utgjorde i underkant av 3 prosent av familiene, og også her var ett barn det vanligste.

Far med barn var ingen stor gruppe; under 1 prosent av familiene falt i denne kategorien. Far hadde sjelden mer enn ett barn boende hos seg.

Jentene flytter ut

Tabell 2.2 gir noen ekstraopplysninger om familiesituasjonen for enslige i aldersgruppen 18-24 år. Det skiller mellom personer som bor alene og personer som bor sammen med en eller to av foreldrene.

Det var få 18-19-åringer som bodde alene ved inngangen til 1997. Dette er i og for seg ingen overraskelse, ettersom mange 18-19-åringer ikke har avsluttet videregående skole ennå og derfor bor hjemme, og fordi det er uvanlig at 18-19-åringer har skaffet seg egen bolig.

Omtrent like mange 18-19-årige gutter som jenter bodde hos foreldrene. Jentene flytter ut først. I alderen 20-24 år var det færre jenter enn gutter som bodde hjemme.

Oslo skilte seg fra de andre fylkene ved at flere 20-24-åringer bodde alene enn hos mor og/eller far.

6 av 10 har gifte foreldre

Barn kan fordeles etter familietype, dvs. etter hvem de bor sammen med. Enkelte familietyper er klart vanligere enn andre, men det skjer endringer i fordelingen avhengig av hvor gamle barna er.

Samboere er en underregistrert gruppe. Barnestatistikken, som er basert på data fra Det sentrale folkeregister, fanger kun opp samboerpar som har minst ett barn felles og som er registrert bosatt på samme adresse. En del av de enslige mødrene og fedrene vil i virkeligheten bo sammen med andre enn barnets andre biologiske forelder, slik at tallet på barn som bor sammen med én voksen, vil være noe for høyt i statistikken.

Seks av ti barn hadde foreldre som var gift med hverandre ved årsskiftet 1996/97. Det nest vanligste for barn var å bo sammen med mor; omtrent 22 prosent av Oslos barn var registrert bosatt hos moren. Ett av ti barn hadde samboende (men ikke gifte) foreldre.

For småbarn i alderen 0-5 år var det mer vanlig å bo med samboende foreldre enn hos mor. Jo eldre barna var, jo vanligere ble det å bo sammen med en enslig forelder (oftest mor) eller én biologisk forelder og en steforelder (oftest mor/stefar). Å bo hos mor dominerte som familietype for de to eldste aldersgruppene i Oslo, sammen med «Gifte foreldre».

2.2. Enslige personer¹ og personer over 18 år som bor hjemme hos mor og/eller far, etter kjønn og alder. Oslo. 1. januar 1997. Absolutte tall og prosent

Kommune og alder	Enslige						Bor hos mor/far						
	I alt	Prosent	Menn	Prosent	Kvinner	Prosent	I alt	Prosent	Menn	Prosent	Kvinner	Prosent	
Hele landet	18-19 ...	7 834	100,0	2 955	37,7	4 879	62,3	96 343	100,0	51 177	53,1	45 166	46,9
	20-24 ...	79 283	100,0	37 644	47,5	41 639	52,5	183 529	100,0	107 991	58,8	75 538	41,2
03 Oslo	18-19 ...	1 054	100,0	421	39,9	633	60,1	7 157	100,0	3 843	53,7	3 314	46,3
	20-24 ...	15 473	100,0	6 995	45,2	8 478	54,8	12 456	100,0	6 959	55,9	5 497	44,1

¹ Personer som er registrert bosatt alene. Gruppen inneholder også personer som lever i samboerforhold uten barn, da disse ikke fanges opp av statistikken. Likeledes vil den ene parten i et samboerforhold med særkullsbarn havne i gruppen enslig, dvs. den av partene som ikke er biologisk forelder til barnet, gitt at bare den ene parten har barn fra før.
Kilde: Familiestatistikk, SSB.

2.3. Barn 0-17 år, etter familietype og hjemmeboende søsken uansett alder. Oslo, 1. januar 1997

Barns alder	I alt		Gifte foreldre		Samboende foreldre		Mor	
	Uten søsken ¹	Med søsken ²	Uten søsken	Med søsken	Uten søsken	Med søsken	Uten søsken	Med søsken
Hele landet	181 993	832 946	69 382	609 765	38 098	79 646	61 811	97 305
0- 5 år	97 851	266 206	37 106	186 881	32 829	51 864	26 319	23 776
6-12 år	44 117	347 736	13 426	256 244	4 106	23 757	21 899	45 081
13-17 år	40 025	219 004	18 850	166 640	1 163	4 025	13 593	28 448
03 Oslo	24 478	69 825	9 383	49 863	4 320	5 492	9 170	11 093
0- 5 år	14 163	25 354	6 141	18 177	3 764	3 642	3 964	3 154
6-12 år	6 076	28 637	1 719	20 505	430	1 579	3 286	4 958
13-17 år	4 239	15 834	1 523	11 181	126	271	1 920	2 981

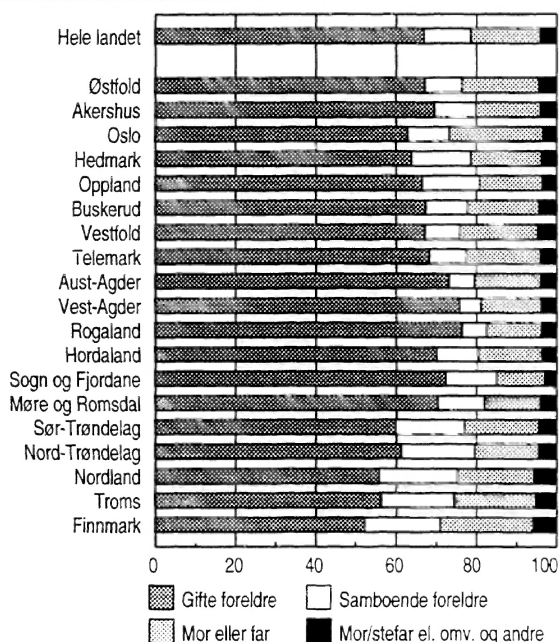

	Far		Mor/stefar ³		Far/stemor ³		Andre ⁴	
	Uten søsken	Med søsken	Uten søsken	Med søsken	Uten søsken	Med søsken	Uten søsken	Med søsken
Hele landet	8 434	9 226	3 254	31 588	415	3 726	599	1 690
0- 5 år	993	789	405	2 393	62	153	137	350
6-12 år	2 961	3 824	1 371	16 589	111	1 370	243	871
13-17 år	4 480	4 613	1 478	12 606	242	2 203	219	469
03 Oslo	991	852	429	1 925	80	377	105	223
0- 5 år	162	104	87	186	23	35	22	56
6-12 år	401	398	172	954	19	130	49	113
13-17 år	428	350	170	785	38	212	34	54

¹ Barn uten søsken betyr «eneste hjemmeboende barn i familien». Barnet kan være enebarn, eller det kan ha søsken som har flyttet ut av familien. ² Hjemmeboende søsken, dvs. søsken som er registrert på samme adresse som barnet selv. Det skiller ikke mellom hel-, halv- og stesøsken. ³ Kan være både gifte foreldre og samboende foreldre (med minst ett felles barn). ⁴ Barn som bor alene sammen med søsken eller sammen med bare stemor/stefar. Det kan også være barnehjems- barn eller adoptivbarn hvor adopsjonen ennå ikke er formelt i orden.

Kilde: Barnestatistikk, SSB.

Figur 2.3. Barn 0-17 år, etter hvem de bor sammen med. Fylke, 1. januar 1997. Prosent

Kilde: Barnestatistikk, SSB.

Ett søsken vanligst

Pr. 1. januar 1997 var det 94 303 hjemmeboende barn i Oslo. 41 589 av disse hadde ett søsken; dette tilsvarer 44 prosent. I motsetning til de andre fylkene var det vanligere å ikke ha søsken enn å ha to, 26 mot 20 prosent. Tre søsken eller flere var til sammen mindre vanlig enn å ha to søsken.

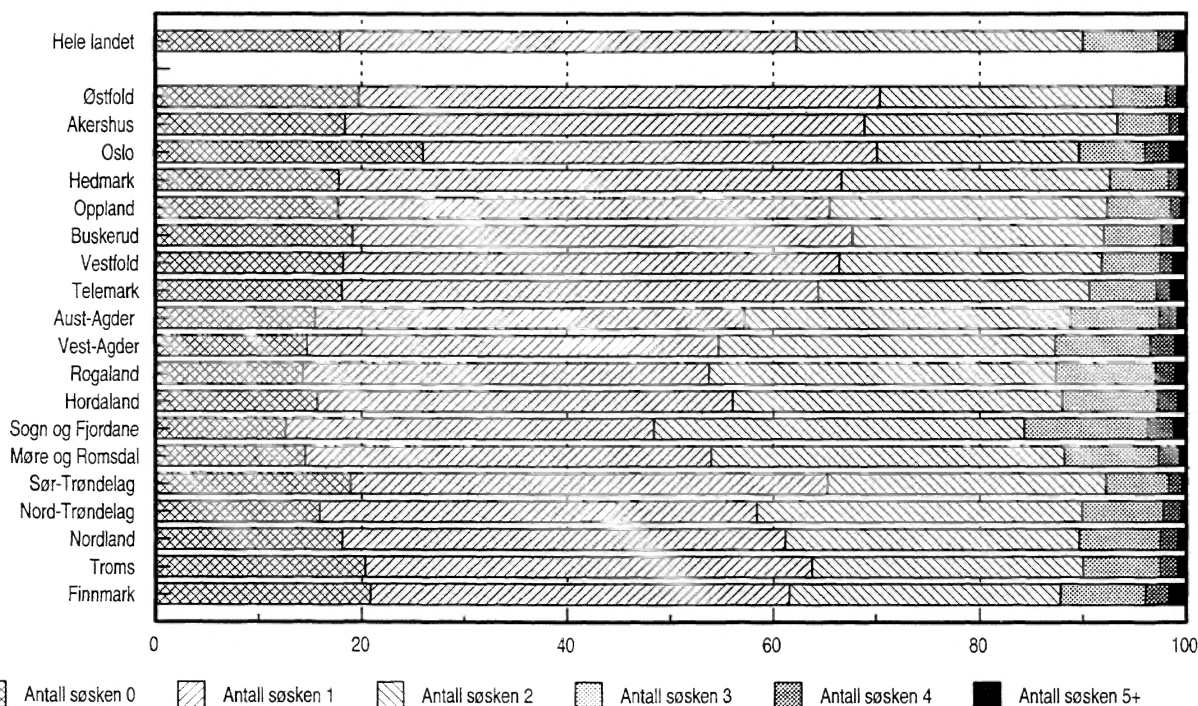
Barna i de tre aldersgruppene er fra 0 til og med 17 år gamle. Søsknene deres kan i denne tabellen være i en hvilken som helst alder. Den eneste begrensningen for å bli regnet med som et søsken, er at personen er enslig og bor på samme adresse som barnet det gis informasjon om. Søsken som har flyttet hjemmefra for å studere og som ikke har meldt flytting, vil være registrert på samme adresse som barnet og dermed telle med som hjemmeboende søsken.

2.4. Barn 0-17 år, etter tallet på hjemmeboende søsken¹ uansett alder. Oslo. 1. januar 1997

Barnets alder	I alt ²	Antall søsken					
		0	1	2	3	4	5-
Hele landet	1 014 939	181 993	450 047	282 187	74 393	16 994	9 325
0- 5 år	364 057	97 851	161 109	78 749	19 554	4 448	2 346
6-12 år	391 853	44 117	174 170	128 285	33 647	7 486	4 148
13-17 år	259 029	40 025	114 768	75 153	21 192	5 060	2 831
03 Oslo	94 303	24 478	41 589	18 363	5 999	2 233	1 641
0- 5 år	39 517	14 163	16 843	5 900	1 669	558	384
6-12 år	34 713	6 076	15 954	8 165	2 742	1 023	753
13-17 år	20 073	4 239	8 792	4 298	1 588	652	504

¹ Hjemmeboende søsken, dvs. søsken som er registrert på samme adresse som barnet selv. Det skilles ikke mellom hel-, halv- og stesøsken. ² Barn i alt omfatter kun hjemmeboende barn 0-17 år. Barn 0-17 år som er registrert flyttet hjemmefra, har giftet seg eller fått egne barn, er utelatt.
Kilde: Barnestatistikk, SSB.

Figur 2.2. Barn 0-17 år, etter tallet på hjemmeboende søsken uansett alder. Fylke. 1. januar 1997. Prosent

Kilde: Barnestatistikk, SSB.

Med «barn uten søsken» menes barn (under 18 år) som er registrert bosatt alene sammen med sine foreldre. Det kan være enebarn i vanlig forstand eller barnet kan ha søsken som har flyttet ut av familien. «Søsken» bor på samme adresse og i samme familie som barnet selv. Begrepet kan omfatte både hel-, halv- og stesøsken, uansett alder.

Helsøsken er definert som barn med samme far og samme mor, halvsøsken som barn med samme mor, men ikke samme far - eller omvendt, mens stesøsken er barn med verken samme mor eller far.

89 prosent bor med helsøsken

Barn kan ha ulike slektskapsforhold til andre barn de bor sammen med. Foruten helsøsken kan barna ha halvsøsken og stesøsken, og i en familie kan det finnes kombinasjoner av disse søskenforholdene. Tabell 2.5 viser hvor mange barn som har søsken de bor sammen med og fordeler disse søsknene i de to kategoriene helsøsken og andre søskenforhold.

Ved inngangen til 1997 var det mange flere barn og unge som hadde søsken, enn det var barn som ikke hadde søsken. Oslo hadde den laveste andelen barn med søsken av alle fylkene; 74 prosent av alle barn i alderen 0-17 år hadde søsken.

Når det tas hensyn til størrelsen på aldersgruppene, var det flest 0-5-åringene som hadde søsken. Oslo skilte seg fra de andre fylkene som hadde høyest andel barn med søsken i aldersgruppen 6-12 år. Det er mulig at Oslo har en del student- og nyetablerte familier med småbarn, slik at det blir mange barn 0-5 år med søsken. Senere flytter familiene ut, hvilket gjør at det blir færre barn (og dermed søsken) i aldersgruppen 6-12 år. I aldersgruppen 13-17 år finnes det barn med eldre søsken som har flyttet hjemmefra.

89 prosent av barn med søsken bodde sammen med bare helsøsken. For alle aldersgrupper var helsøsken den hyppigst forekommende søskentypen.

2.5. Barn 0-17 år, etter søskenforhold og hjemmeboende søsken uansett alder. Oslo. 1. januar 1997

Barns alder	I alt ¹	Uten søsken i alt ²	Med søsken i alt ³	Søskenforhold	
				Helsøsken	Andre søsken ⁴
Hele landet	1 014 939	181 993	832 946	730 032	102 914
0- 5 år	364 057	97 851	266 206	228 505	37 701
6-12 år	391 853	44 117	347 736	305 476	42 260
13-17 år	259 029	40 025	219 004	196 051	22 953
03 Oslo	94 303	24 478	69 825	62 153	7 672
0- 5 år	39 517	14 163	25 354	22 473	2 881
6-12 år	34 713	6 076	28 637	25 522	3 115
13-17 år	20 073	4 239	15 834	14 158	1 676

¹ Barn i alt omfatter kun hjemmeboende barn 0-17 år. Barn 0-17 år som er registrert flyttet hjemmefra, har giftet seg eller fått egne barn, er utelatt. ² Barn uten søsken betyr «eneste hjemmeboende barn i familien». Barnet kan være enebarn, eller det kan ha søsken som har flyttet ut av familien. ³ Hjemmeboende søsken, dvs. søsken som er registrert på samme adresse som barnet selv. Det skilles ikke mellom hel-, halv- og stesøsken. ⁴ Omfatter halvsøsken, stesøsken og alle kombinasjoner av hel-, halv- og stesøsken.

Kilde: Barnestatistikk, SSB.

3. Barn og unges helse

Én av fem utskrivinger av unge pasienter bosatt i Oslo gjaldt sykdommer i åndedrettsorganene. En type sykdommer i åndedrettsorganene er allergiske sykdommer, og 7 av de 26 pr. 1 000 barn og unge i alderen 0-17 år som mottok grunn- og/eller hjelpestønad ved utgangen av 1996, hadde allergi/astma.

3.1. Utskrivinger, etter alder og diagnosegrupper. 1995		Alder					
ICD-9	I alt	Under 1 år	1-5 år	6-12 år	13-15 år	16-17 år	
Oslo	6 329	1 493	2 749	1 263	470	354	
001-139 Infeksiøse og parasittære sykdommer	455	104	246	66	20	19	
140-239 Svulster	302	16	142	87	34	23	
240-279 Indresekr. sykd., ernærings- og stoffskiftesykd.	114	14	46	29	17	8	
280-289 Sykd. i blodet og de bloddannende organer	101	2	51	42	3	3	
320-389 Sykdommer i nervesystemet og sanseorg.	329	30	158	93	21	27	
390-459 Sykd. i sirkulasjonsorganene	45	14	13	13	3	2	
460-519 Sykdommer i åndedrettsorganene	1 255	165	859	167	39	25	
520-579 Sykd. i fordøyelsesorganene	337	52	122	94	44	25	
580-629 Sykd. i urin- og kjønnsorganene	192	39	70	36	23	24	
630-676 Sykd. i svangerskap, under fødsel og i barselseng	13	-	-	-	2	11	
680-709 Sykd. i hud og underhud	77	11	42	20	-	4	
710-739 Sykd. i skjelett-muskelsystemet og bindevevet	166	3	51	54	32	26	
740-759 Medfødte misdannelser	649	195	253	161	25	15	
760-779 Visse tilstander med begynnelse i den perinatale perioden	734	701	33	-	-	-	
780-799 Symptomer og ubestemte tilstander	621	88	308	145	49	31	
800-999 Skader og forgiftninger	732	16	274	205	136	101	
Andre og uoppgitte årsaker til sykehusopphold	207	43	81	51	22	10	

Kilde: Pasientstatistikk, SSB.

Av de barna som skadet seg i trafikkuulykker, var 13-17-åringene mest utsatt.

Mange små pasienter

Tabell 3.1 viser for hvilke hovedgrupper av sykdommer barn har hatt opphold ved somatiske sykehus i 1995. Tre hovedkategorier av diagnoser går igjen i alle fylkene og landet generelt.

Barn under ett år utgjorde en forholdsvis stor del av utskrivingene av unge pasienter fra Oslo i 1995. Ellers var det mange pasienter mellom ett og fem år som ble behandlet og utskrevet.

Sykdommer i åndedrettsorganene var den største hovedgruppen med over 1 250 av drøyt 6 300 utskrivinger. Blant 1-5-åringene var denne hovedgruppen den vanligste. Barn under ett år fikk oftest diagnoser under «Visse tilstander i den perinatale perioden» (701 av 1 493), mens skader og forgiftninger var vanligste hovedgruppe for 6-12-, 13-15- og 16-17-åringene (med 16, 29 og 29 prosent av utskrivingene i de respektive aldersgruppene).

Av vel 81 700 utskrivinger av barn og unge i alderen 0-17 år på landsbasis var 6 300 av disse pasientene bosatt i Oslo. Totalt sett var det flere utskrivinger av gutter enn av jenter.

Tallene gjelder for somatiske sykehus. Statistikken omfatter kun inneliggende pasienter med gyldig bostedskommune i Norge.

Sykdommene er klassifisert i samsvar med Klassifikasjon av sykdommer, skader og dødsårsaker - Norsk utgave av ICD-9. Pasientene er fordelt etter hoveddiagnosen på sykehusoppholdet. Hoveddiagnosene er her aggregert opp til hovedgrupper.

3.2. Utskrivninger og liggedager, etter kjønn og alder. 1995

Alder	Utskrivninger			Liggedager pr. utskrivning		
	Begge kjønn	Gutter	Jenter	Begge kjønn	Gutter	Jenter
Oslo i alt	6 329	3 673	2 656	5,6	5,5	5,7
Under 1 år	1 493	929	564	9,4	9,3	9,6
1-5 år	2 749	1 561	1 188	4,4	4,2	4,6
6-12 år	1 263	723	540	4,1	4,0	4,2
13-15 år	470	288	182	5,2	5,4	4,9
16-17 år	354	172	182	5,1	4,3	5,9

Kilde: Pasientstatistikk, SSB.

I forhold til landsgjennomsnittet på 4,4 liggedager pr. utskrivning for barn og unge lå Oslo over med sine 5,6 liggedager. Tallet på liggedager pr. utskrivning for barn under ett år var forholdsvis høyt, sammenlignet med de andre aldersgruppene.

Lav spedbarnsdødelighet

Tabell 3.3 viser hvor mange barn og unge som døde i 1995, med tall for landet og for hvert fylke.

Det var færre døde 1-17-åringer til sammen enn 0-åringer. Selv om antall døde under ett år var 244, var spedbarnsdødeligheten i 1995 på rekordlavt nivå, 4,0 døde pr. 1 000 levendefødte.

På landsbasis døde 76 1-5-åringer, 48 6-12-åringer og 100 13-17-åringer dette året.

Tabell 3.4 inneholder tall for døde under ett år i fylkene de siste 10 årene. Tallene er hentet fra helsestatistikken. Befolkningsstatistikken (se rater for spedbarnsdødelighet nedenfor) avviker noe i forhold til helsestatistikken.

3.3. Døde, etter alder. Fylke. 1995

	Alder				
	0-17 år	0 år	1-5 år	6-12 år	13-17 år
Hele landet	468	244	76	48	100
Østfold	28	6	8	4	10
Akershus	34	16	7	2	9
Oslo	52	33	5	5	9
Hedmark	21	14	-	1	6
Oppland	13	11	-	1	1
Buskerud	25	11	5	2	7
Vestfold	17	5	4	5	3
Telemark	19	9	2	5	3
Aust-Agder	10	4	-	-	6
Vest-Agder	16	7	5	3	1
Rogaland	36	21	4	3	8
Hordaland	46	23	9	4	10
Sogn og Fjordane	11	2	4	1	4
Møre og Romsdal	27	17	5	2	3
Sør-Trøndelag	28	16	6	-	6
Nord-Trøndelag	14	6	3	2	3
Nordland	34	21	5	4	4
Troms	21	10	1	3	7
Finnmark	16	12	3	1	-

Kilde: Befolkningsstatistikk, SSB.

3.4. Dødsfall i første leveår. Fylke. 1986-1994

	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Hele landet	416	455	477	468	428	387	353	305	314
Østfold	18	14	24	18	19	22	16	12	19
Akershus	26	32	39	46	51	29	30	28	32
Oslo	48	43	63	47	54	50	36	40	44
Hedmark	17	16	14	16	7	17	17	10	12
Oppland	9	20	17	15	18	23	10	9	14
Buskerud	14	24	35	22	21	22	16	17	19
Vestfold	19	17	20	20	12	10	7	10	15
Telemark	20	16	10	16	14	10	10	6	8
Aust-Agder	11	8	14	16	17	11	5	11	7
Vest-Agder	20	21	22	14	22	8	15	9	14
Rogaland	55	39	52	57	25	28	43	29	27
Hordaland	37	63	53	45	37	33	37	32	16
Sogn og Fjordane	5	8	10	13	9	7	7	8	3
Møre og Romsdal	18	25	19	22	25	24	19	19	19
Sør-Trøndelag	29	22	30	31	20	27	27	18	12
Nord-Trøndelag	16	15	11	17	21	11	10	11	8
Nordland	17	39	21	22	27	21	24	16	28
Troms	21	21	19	18	21	14	12	9	10
Finnmark	16	12	4	13	8	20	12	11	7

Kilde: Helsestatistikk, SSB.

På landsbasis har antall dødsfall i første leveår gått nedover de siste 10 årene. Perioden hadde en topp i 1988 med forholdsvis mange dødsfall, mens 1993 var året med færrest dødsfall for barn under ett år. For fylkene er det imidlertid til dels store variasjoner, både fra fylke til fylke og fra år til år. Det er ingen entydig trend med hensyn til oppgang eller nedgang fra år til år innen de enkelte fylker.

I 1994 døde 314 spedbarn i første leveår. 44 av disse dødsfallene, eller 14 prosent, skjedde i Oslo. Akershus hadde nest flest dødsfall blant barn under ett år, fulgt av Nordland og Rogaland. Færrest spedbarnsdødsfall var det i Sogn og Fjordane, med 3 dødsfall eller 1 prosent. Finnmark, Agderfylkene og Nord-Trøndelag hadde 7-8 dødsfall blant 0-åringene.

Spedbarnsdødelighet = døde under ett år pr. 1 000 levendefødte.

Spedbarnsdødeligheten var 5,2 pr. 1 000 levendefødte på landsbasis i 1994. I 1995 og 1996 sank spedbarnsdødeligheten til rekordlave 4,0 pr. 1 000 levendefødte. Antall døde under ett år pr. 1 000 levendefødte har sunket hvert år siden 1987.

I femårsperioden 1991-1995 var gjennomsnittlig spedbarnsdødelighet 5,2 pr. 1 000 levendefødte. Av fylkene hadde Sogn og Fjordane og Vestfold færrest døde under

ett år med henholdsvis 3,5 og 3,7. Finnmark, med 9,5, hadde flest døde under ett år. Oslo hadde en gjennomsnittlig spedbarnsdødelighet på 5,3 pr. 1 000 levendefødte i femårsperioden. Tallene viser ellers ikke noe klart geografisk mønster for utviklingen i spedbarnsdødeligheten de siste tiårene (mer informasjon i Ukens statistikk nr. 34/96, SSB).

Kreft krever barneliv

Tabell 3.5 viser dødstall på landsbasis for barn 1-17 år i 1994. Alderen er delt i tre grupper, og det gis tall for hvert kjønn. Opplysningene dekker årsaken til dødsfallet, med sykdom eller voldsomme dødsfall som hovedgrupperinger.

Av totalt 213 dødsfall blant barn i alderen 1 til og med 17 år var det flere gutter (119) enn jenter (94) som døde.

Blant guttene var det flere som døde i et «voldsomt dødsfall» enn som døde på grunn av sykdom. Blant jentene var det derimot flest som døde som følge av sykdom.

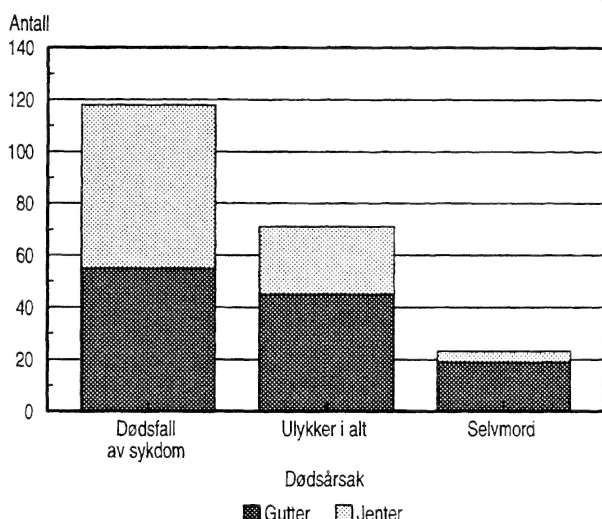
Ondartede svulster, eller kreft, var den sykdommen som krevde flest barneliv. Halvparten av jentene som døde av kreft, var 6-12 år gamle. Hovedtyngden av guttene som døde av ondartede svulster, dekket et større aldersspenn (6-17 år). I 1994 ble det for øvrig meldt om 133 nye tilfeller av kreft i aldersgruppen 0-14 år og 194 nye tilfeller av kreft hos barn og unge under 20 år.

3.5. Dødsfall blant personer 1-17 år, etter kjønn og underliggende dødsårsak. 1994

ICD-9	Dødsårsak	Gutter			Jenter				
		I alt	1-5 år	6-12 år	13-17 år	I alt	1-5 år	6-12 år	13-17 år
I alt		119	30	33	56	94	43	25	26
001-799 Dødsfall av sykdom		55	22	18	15	63	30	17	16
036 Meningokokkinfeksjoner		5	3	1	1	3	3	-	-
001-035, 037-139 Alle andre infeksøse og parasittære sykdommer		3	2	-	1	2	-	-	2
140-209 Ondartede svulster		17	3	7	7	12	3	6	3
320-322 Meningitt		1	1	-	-	2	2	-	-
323-389 Andre sykdommer i nervesystemet og sanseorganene		2	1	-	1	9	-	5	4
390-459 Sykdommer i sirkulasjonsorganene		3	2	-	1	9	2	3	4
560-519 Sykdommer i åndedretsorganene		-	-	-	-	3	2	1	-
740-757 Medfødte misdannelser		12	6	4	2	9	8	-	1
RES.001-799 Alle andre sykdommer		12	4	6	2	14	10	2	2
E800-E999 Voldsomme dødsfall		64	8	15	41	31	13	8	10
E800-E949 Ulykker i alt		45	8	11	26	26	12	8	6
E810-E819 Trafikkulykker		16	1	5	10	12	2	4	6
E830.0, E832.0, E910 Drukning		12	2	3	7	5	3	2	-
E890-E899 Brann, forbrenning		2	2	-	-	4	3	1	-
E950-E959 Selvmord		19	-	4	15	4	-	-	4
RES.E800-E999 Alle andre voldsomme dødsfall		-	-	-	-	1	1	-	-

Kilde: Helsestatistikk, SSB.

Figur 3.1. Dødsfall blant personer 1-17 år, etter kjønn og dødsårsak, 1994

Kilde: Helsestatistikk, SSB.

Medfødte misdannelser var den nest vanligste dødsårsaken i gruppen «Dødsfall av sykdom» i 1994, med flest dødsfall i den yngste aldersgruppen.

Mens de voldsomme dødsfallene blant guttene i hovedsak skjedde med 13-17-åringene, var det 1-5-åringene som var mest utsatt blant jentene. Ulykkene, og da særlig trafikkulykkene, krevde flest barneliv i denne kategorien. I snitt druknet én gutt hver måned i 1994, mot fem jenter i løpet av hele året.

Selvmord faller i kategorien «voldsomme dødsfall». For 1994 viser tallene at nesten fem ganger så mange gutter som jenter begikk selvmord. Dette er i tråd med tendensen på dette feltet; det er flere menn enn kvin-

ner som tar sitt eget liv. Tallene viser også at selvmordene stort sett forekom i den eldste aldersgruppen. I selvmordsstatistikken er det vanlig å oppgi dødsfall ved selvmord for personer som er 10 år og eldre. Dette kommer av at man beskriver selvmord som en bevisst og villet handling. Denne definisjonen innebærer at barn som ikke forstår konsekvensen av sine handlinger, f.eks. prøver ut noe som han/hun har sett på fjernsyn og dermed mister livet, ikke regnes som en person som har begått eller kan begå selvmord. Tall for dødelighet av selvmord fra 1951 og framover viser at for begge kjønn er det flere selvmord i aldersgruppen 15-19 år enn i gruppen 10-14 år.

Fotgjengere utsatt i trafikken

Tabell 3.6 tar for seg barn og unge som er skadd eller drept i trafikken i 1996. Fylkestallene uttrykker stedfestingen av ulykken. Tallene for Oslo viser hvor mange barn og unge som ble skadd eller drept på ferdselsårene i Oslo. Hvorvidt disse personene også var bosatt i Oslo, sies det ingenting om.

Fem personer i aldersgruppen 0-17 år omkom i trafikken i Oslo i 1996, og de var enten passasjerer i bil eller fotgjengere.

7,2 prosent av veitrafikkulykkene med personskaade i landet skjedde i Oslo. Fotgjengerne var mest utsatt i Oslo dette året, med 36 prosent av de tilskadekomne.

I 17,6 prosent av veitrafikkulykkene som rammet barn og unge i Oslo, var det barn fra den yngste aldersklassen som ble rammet. Den mellomste aldersgruppen hadde ca. dobbelt så mange skadde/drepte, med 38,7 prosent. Som i landets andre fylker var det de eldste som hadde flest skader, med 43,7 prosent.

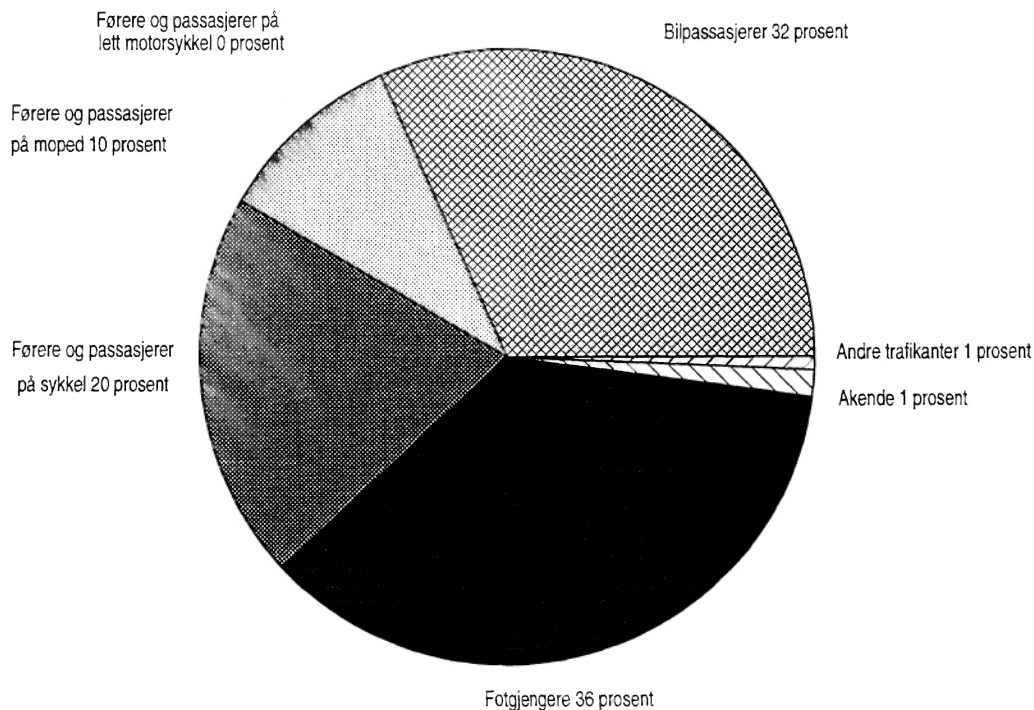
Statistikken over veitrafikkulykker omfatter bare ulykker med personskaade som er meldt til politiet. Ulykkene må ha skjedd på offentlig eller privat vei, gate eller plass som er åpen for alminnelig trafikk. Dette medfører en viss underrapportering siden ikke alle ulykker skjer på disse stedene. Også de mindre alvorlige ulykkene/skadene er underrepresentert i skadetallene.

3.6. Personer drept eller skadd, etter trafikantgruppe og alder. Oslo, 1996

	I alt	Førere og passasjerer på						Andre trafikanter
		Bil-passasjerer	Lett motorsykkel	Moped	Sykkel	Fotgjenger	Akende	
Personer drept eller skadd i alt ...	142	45	-	14	29	51	2	1
0-5 år	25	16	-	-	1	8	-	-
6-12 år	55	14	-	-	13	26	2	-
13-17 år	62	15	-	14	15	17	-	1
Personer drept i alt	5	2	-	-	-	3	-	-
0-5 år	2	-	-	-	-	2	-	-
6-12 år	1	1	-	-	-	-	-	-
13-17 år	2	1	-	-	-	1	-	-

Kilde: Samferdsels- og reiselivsstatistikk, SSB.

Figur 3.2 Personer 0-17 år drept eller skadd, etter trafikantgruppe. Oslo, 1996

Kilde: Samferdsels- og reiselivsstatistikk, SSB.

Gutter skadd på sykkel

Tabell 3.7 viser antall skadde/drepte sykklister i alderen 0 til og med 17 år, fordelt på tre aldersgrupper og hvorvidt de har brukt sykkelhjelme eller ikke. Det oppgis også en restgruppe der hjelmebruk eller manglende sådan ikke er oppgitt. De siste tallene blir ikke kom-

Sykkelykker er sterkt underreporterte. Skadene er muligens ikke så omfattende at politiet kommer inn i bildet. For 1991 ble det beregnet at bare 9 prosent av alle sykkelykker ble fanget opp av den offisielle statistikken. Mer informasjon i NOS Veitrafikkulykker 1995, SSB.

3.7. Syklister drept eller skadd, etter alder, kjønn og bruk av hjelme. Oslo, 1996

	Alder			
	I alt	0-5 år	6-12 år	13-17 år
Syklister i alt	29	1	13	15
Gutter	20	1	11	8
Uten hjelme	9	1	4	4
Med hjelme	9	-	6	3
Uoppgitt	2	-	1	1
Jenter	9	-	2	7
Uten hjelme	5	-	-	5
Med hjelme	2	-	1	1
Uoppgitt	2	-	1	1

Kilde: Samferdsels- og reiselivsstatistikk, SSB.

mentert i det følgende, uansett størrelsen på tallet. Statistikken sier ikke noe entydig om virkningen av hjelmebruk; den forteller kun om barna i de registrerte sykkelykkene har brukt sykkelhjelme eller ikke.

I Oslo var det totalt sett flest skadde/drepte i den eldste aldersgruppen, men differansen til den midtre grupperingen var bare 2 personer. Det var totalt sett dobbelt så mange gutter som jenter som ble skadd eller drept.

Blant jentene var det flere skadde/drepte uten hjelme enn med, mens det var like mange skadde mannlige sykklister med hjelme som uten.

Varierte ferdelsmål for de skadde

Tabell 3.8 viser antall skadde/drepte personer 0-17 år, fordelt på tre aldersgrupper og ferdelsmål.

I Oslo var antall skadde forholdsvis jevnt fordelt på de tre ferdelsmålene med flest skadde. Av de 142 skadde/drepte var det mellom 10 og 13 prosent som skadet seg på henholdsvis besøks-/fritidsreiser, under lek og på skoleveien. De eldste hadde høyest antall tilskadekomne på skoleveien og i forbindelse med fritidsreiseing, mens det ikke var noen 13-17-åringer som ble trafikk-skadet under lek. Gruppen 6-12 år var den gruppen som var mest utsatt i forhold til lek.

Fem barn ble drept, fordelt på fritidsreiseing, til/fra butikken og «annet/uoppgitt».

Det er viktig å merke seg at passasjerer *ikke* er medregnet i tallet på drepte eller skadde i de seks hovedkategoriene for ferdselsformål. Dette betyr f.eks. at et barn som blir kjørt til skolen og som på veien dit kommer til skade i en kollisjon, ikke regnes med blant «skadde personer, til/fra skole». Grunnen til at passasjerer ikke er regnet med her, er at opplysningene SSB får fra politiet ikke oppgir ferdselsformål for passasjerer. Passasjerer er derimot tatt med i kategorien «annet, uoppgitt»; dette er gjort for å kunne kontrollere at totaltallene for alle skadde/drepte i aldersgruppene er korrekte. Denne kategorien vil ikke bli kommentert videre.

Når det gjelder ulykker på vei til eller fra arbeid, eller mens personen er på jobb, er det registrert skadde eller drepte kun for aldersgruppen 13-17 år.

3.8. Personer drept eller skadd, etter ferdselsformål og alder. Oslo. 1996

	Ferdelsformål							
	I alt	Til/fra arbeid ¹	I arbeid ¹	Til/fra skole ¹	Til/fra butikk osv. ¹	Besøks-/ fritidsreise ¹	Lek ¹	Annet/ uoppgitt
Personer drept eller skadd i alt	142	2	-	15	2	18	17	88
0-5 år	25	-	-	-	-	3	3	19
6-12 år	55	-	-	5	-	6	14	30
13-17 år	62	2	-	10	2	9	-	39
Personer drept i alt	5	-	-	-	1	2	-	2
0-5 år	2	-	-	-	-	2	-	-
6-12 år	1	-	-	-	-	-	-	1
13-17 år	2	-	-	-	1	-	-	1

¹ Omfatter ikke passasjerer.

Kilde: Samferdsels- og reiselivsstatistikk, SSB.

Få aborter i ung alder

Aborthyppigheten varierer mye fra fylke til fylke. Oslo hadde klart høyest hyppighet i aldersgruppen 15-19 år. Vest-Agder hadde færrest svangerskapsavbrudd blant kvinner under 20 år i 1992 og 1993.

I alt 2 569 av 14 909 abortinngrep ble foretatt på kvinner i alderen 15-19 år i 1993.

3.9. Utførte svangerskapsavbrudd, etter kvinnens alder og bostedfylke. 1993

Bostedfylke	Alder		
	I alt	-14	15-19
Hele landet	14 909	33	2 569
Østfold	701	6	139
Akershus	1 552	3	296
Oslo	3 171	2	337
Hedmark	567	1	106
Oppland	515	-	109
Buskerud	746	1	124
Vestfold	634	-	114
Telemark	486	-	87
Aust-Agder	193	1	48
Vest-Agder	307	2	49
Rogaland	888	6	179
Hordaland	1 214	-	202
Sogn og Fjordane	238	1	56
Møre og Romsdal	565	3	120
Sør-Trøndelag	928	-	166
Nord-Trøndelag	370	2	79
Nordland	825	2	169
Troms	605	1	111
Finnmark	387	2	78
Utlandet	15	-	-
Uoppgitt	2	-	-

Kilde: Ukens statistikk nr. 27/94, SSB.

3.10. Utførte svangerskapsavbrudd, etter bostedfylke. Samlet aborttall og pr. 1 000 kvinner i alderen 15-19 år. 1992 og 1993

Bostedfylke		Samlet aborttall ¹	Svangerskapsavbrudd pr. 1 000 kvinner i alderen 15-19 år ²
Hele landet	1992	484	18,9
	1993	477	18,7
Østfold	1992	430	15,0
	1993	425	18,4
Akershus	1992	490	17,4
	1993	496	21,7
Oslo	1992	866	33,2
	1993	847	32,8
Hedmark	1992	488	18,7
	1993	455	17,9
Oppland	1992	434	19,0
	1993	415	18,5
Buskerud	1992	487	18,6
	1993	464	17,0
Vestfold	1992	470	19,2
	1993	450	16,9
Telemark	1992	406	14,8
	1993	437	16,0
Aust-Agder	1992	337	16,7
	1993	277	13,3
Vest-Agder	1992	282	11,2
	1993	291	9,6
Rogaland	1992	334	15,2
	1993	339	15,2
Hordaland	1992	390	15,8
	1993	397	14,4
Sogn og Fjordane	1992	314	16,5
	1993	326	15,6
Møre og Romsdal	1992	361	17,1
	1993	344	14,6
Sør-Trøndelag	1992	446	16,7
	1993	494	20,0
Nord-Trøndelag	1992	436	18,9
	1993	419	18,0
Nordland	1992	526	25,4
	1993	491	21,3
Troms	1992	605	26,3
	1993	525	20,0
Finnmark	1992	527	26,2
	1993	650	32,5

¹ Beregnet antall svangerskapsavbrudd som 1 000 kvinner kommer til å få utført i løpet av hele sin fruktbare periode, gitt kalenderårets abortrater og at ingen kvinner dør før 50-årsalder. ² Svangerskapsavbrudd blant kvinner under 20 år pr. 1 000 kvinner i alderen 15-19 år.
Kilde: Ukens statistikk nr. 27/94, SSB.

Barn med funksjonshemninger

Tabell 3.11 viser antall personer pr. 1 000 innbyggere under 18 år som har varige sykdommer.

Når alle varige sykdommer ses under ett, går det fram at det har funnet sted en økning over tid. Av barn og unge var det gruppen 13-17 år som i 1985 hadde den største andelen personer med varige sykdommer (ca. 30 prosent), årstall og alder sett under ett.

Hudsykdommene var de hyppigst forekommende varige sykdommene for barn og unge i 1985. Av 1 000 innbyggere i aldersklassen var det 105 0-17-åring (eller 10 prosent) som hadde hudsykdommer. Sykdommer i

Tallene er fra tre helseundersøkelser. Det vil si at dette er beregninger fra en undersøkelse av et utvalg av befolkningen. Tallene er forholdsvis gamle, men de kan gi et inntrykk av en utvikling.

Helseundersøkelsene omfatter ikke barn på institusjoner. Dette gjør at man mangler informasjon om en gruppe funksjonshemmede.

3.11 Andel personer med varige sykdommer pr. 1 000 innbyggere¹

Sykdom og årstall	Alder				
	0-6 år	7-12 år	13-17 år	0-17 år	
Alle sykdommer	1968	118	193	183	162
	1975	174	229	257	217
	1985	219	261	306	260
Hudsykdommer	1968	27	33	38	32
	1975	43	57	54	51
	1985	98	96	123	105
Sykdommer i åndedretsorganene	1968	43	65	67	57
	1975	39	38	56	43
	1985	41	58	62	53
Sykdommer i nervesystemet og sansorganene	1968	17	66	42	40
	1975	26	50	50	41
	1985	40	49	56	48
Medfødte misdannelser	1968	25	18	17	21
	1975	41	48	38	43
	1985	30	30	24	28
Skjelett-muskelsykdommer	1968	1	1	12	7
	1975	6	12	33	16
	1985	5	17	41	20
Symptomer	1968	10	25	19	18
	1975	8	18	27	17
	1985	12	23	20	18
Ulykker	1968	6	18	28	16
	1975	4	8	7	6
	1985	5	6	12	8

¹ I alle undersøkelser ble det spurt om varige eller medfødte lidelser, men i 1968 avgjorde intervjuobjektet selv om lidelsen var kronisk. I senere undersøkelser ble kronisk - ikke-kronisk kodet av Statistisk sentralbyrå ut fra opplysninger om varighet og diagnose.

Kilde: Rapporter 95/11, SSB (Liv Grøtvedt og Liv Belsby: Barns helse. Helseundersøkelsene).

åndedrettsorganene fulgte deretter, med sykdommer i nervesystemet og sanseorganene på tredjeplass. For alle disse sykdomstypene var det den eldste aldersgruppen som hadde flest tilfeller.

I de øvrige kategoriene av varige sykdommer var det mer spredning i forhold til hva som var den mest utsatte aldersgruppen.

26 av 1 000 er stønadsmottakere

Tabell 3.12 gir en oversikt over barn og unge som mottok grunn- og/eller hjelpestønad pr. 31.12.1996. Tabellen gir også en oversikt over hvor mange stønadsmottakere som hadde allergiske sykdommer som diagnose. Dette tallet vil være litt for lavt, fordi det mangler diagnose i 10 prosent av tilfellene (Styrings- og informasjonssystemet for helse- og sosialtjenesten i kommunene, 1997).

I Oslo mottok 26 av 1 000 barn og unge i alderen 0-17 år grunn- og/eller hjelpestønad ved utgangen av 1996.

3.12. Personer 0-17 år med grunn- og/eller hjelpestønad. 31. desember 1996

	Grunn- og/eller hjelpestønad pr. 1 000 barn 0-17 år	Allergiske sykdommer pr. 1 000 barn 0-17 år	Både grunn- og hjelpestønad. Absolutte tall	Bare hjelpestønad. Absolutte tall
Hele landet	26,4	7,7	12 751	8 512
Oslo	26,3	6,8	1 361	782

Kilde: Helsestatistikk, SSB.

«Grunnstønad og hjelpestønad kan ytes til den som etter å ha gjennomgått hensiktsmessig behandling fortsatt har varig sykdom, skade eller lyte. Lidelsen anses som varig dersom den antas å vare i to-tre år. ...Grunnstønad ytes når lidelsen medfører varige ekstrautgifter av betydning. Hjelpestønad ytes når lidelsen fører til et varig pleiebehov som innebærer behov for lønnet hjelp eller hjelp fra familien.»(Ot. prp. nr. 29, 1995-96). Se ellers folketrygdloven (lov av 28. februar 1997 nr. 19) som trådte i kraft 1. mai 1997.

Av disse var det 7 pr. 1 000 barn som mottok stønad for diagnosen allergiske sykdommer.

1 360 barn mottok både grunn- og hjelpestønad, mens 780 kun fikk hjelpestønad.

Rusmisbrukere i institusjon

I 1995 var det 2 114 beboere i institusjoner for rusmiddelbrukere på landsbasis. Av disse var 76 personer under 18 år; med andre ord var 3,6 prosent av de misbrukerne som hadde plass på institusjon, under myndighetsalder.

Det var flest menn i institusjonene, uansett alder.

De unge misbrukerne bodde i en av tre typer institusjoner: kombinerte institusjoner (6), bo- og arbeidskollektiv (30) og samlekategorien «andre institusjoner» (40). Det var flest jenter i bo- og arbeidskollektiv, mens guttene i størst grad bodde i andre typer institusjoner.

3.13. Beboere i institusjoner for rusmiddelbrukere, etter institusjonstype, kjønn og alder. 1995

Kjønn og alder	Institusjonstype								
	I alt	A-klinikker	Kursteder	Tilsynshjem	Vernehjem	Akuttinstitusjon	Kombinerte institusjoner	Bo- og arbeidskollektiv	Andre institusjoner
I alt	2 114	106	43	45	324	41	407	526	622
-17 år	76	-	-	-	-	-	6	30	40
Menn	1 550	77	34	32	292	26	284	373	432
-17 år	43	-	-	-	-	-	4	13	26
Kvinner	516	29	9	13	32	3	113	153	164
-17 år	33	-	-	-	-	-	2	17	14

Kilde: Ukens statistikk nr. 51/52 1996, SSB.

4. Barn og unges lovbrudd

Ungdom begår mindre alvorlige lovbrudd og straffes med forelegg. Simple, grove tyverier og biltyverier er den vanligste hovedforbrytelsen for 15-17-åringene.

Siktede ungdommer

Tabell 4.1 tar for seg siktede for lovbrudd. De siktede er fordelt på fylke, kjønn og alder. Lovbrudd omfatter her både forbrytelser og forseelser. Dette gir mer robuste tall for de aldersgruppene som blir trukket fram her. Men det betyr også at denne tabellen ikke er direkte sammenlignbar med de andre tabellene som dekker kriminalitet, siden de sistnevnte bare tar for seg forbrytelser.

Oslos andel av alle siktede personer i Norge i 1996 er på nær 14 prosent. Menn var i flertall blant de antatte gjerningspersonene.

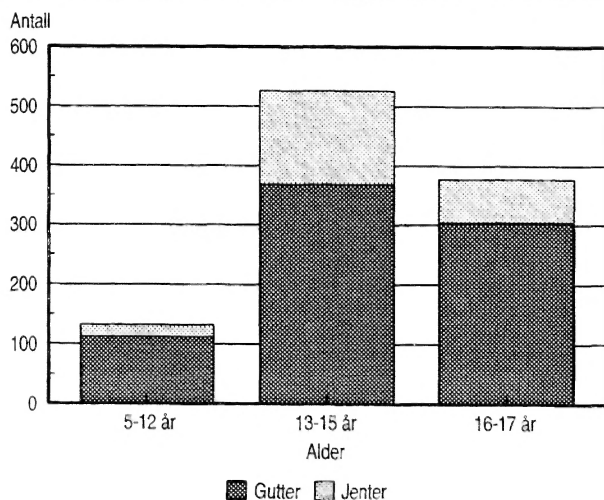
Blant barn og unge i alderen 5 til og med 17 år var det 1 043 siktede i Oslo i 1996. Av disse var 531 i aldersgruppen 13-15 år. De siktede 13-15-åringene utgjorde om lag 6 prosent av totalen for Oslo.

4.1. Siktede for lovbrudd, etter alder og kjønn. Oslo, 1996

	Siktede			
	I alt	Uoppgitt	Menn	Kvinner
I alt	9 351	36	7 534	1 781
5-12 år	133	1	112	20
13-15 år	531	5	368	158
16-17 år	379	2	304	73
18- år	8 296	25	6 743	1 528
Uoppgitt	12	3	7	2

Kilde: Kriminalstatistikk, SSB.

Figur 4.1. Siktede, etter alder og kjønn. Oslo, 1996

Kilde: Kriminalstatistikk, SSB.

SSB setter en nedre grense på 5 år i den publiserte statistikken over siktede. Hvis 5-åringene skulle tas ut som en egen gruppe, ville fylkestallene bli så små at man her har valgt å slå sammen 5-åringene med 6-12-åringene.

Å være siktet innebærer at en person anses som å være gjerningsperson (av politiet). Det finnes ingen nedre aldersgrense for å utføre en kriminell handling, slik at siktede kan være under kriminell lavalder (15 år). Siktelse sier ikke noe om en ev. reaksjon.

Som for landet som helhet var det flere siktede gutter enn jenter. Det var flest siktede pr. årskull i alderen 13-15 år for jenter og i alderen 16-17 år for gutter.

Ungdom får forelegg

Denne tabellen (4.2) viser antall reaksjoner i forbrytelsessaker, fordelt på reaksjonstype og gjerningssted (fylke). Reaksjonene her gjelder for både gutter og jenter, og det er bare 15-17-åringene som er presentert. Tallene gjelder for 1995. Forseelser er utelatt.

For landet som helhet peker forelegg seg ut som hovedreaksjonen i forbrytelsessaker der 15-17-åringene var involvert; av 1 341 reaksjoner var 564 forelegg. Den nest mest vanlige reaksjonen i 1995 var betinget fengsel. Deretter fulgte betinget fengsel kombinert med bot.

I alle fylkene utenom to, var forelegg den mest vanlige reaksjonsformen i forbrytelsessakene. I Aust-Agder forekom betinget fengsel og bot flest ganger, mens betinget fengsel (uten bot) ble idømt flest ganger i Hordaland.

Av fylkene hadde Oslo flest reaksjoner (161), fulgt av Hordaland, Rogaland, Sør-Trøndelag og Akershus. Finnmark med sine 18 reaksjoner hadde det laveste antallet.

Sett i forhold til innbyggertallet var det 8,43 reaksjoner pr. 1 000 innbyggere i alderen 15-17 år i landet i 1995. Når man tar hensyn til antall innbyggere 15-17 år i fylket, og så ser på antall reaksjoner i forbrytelsessaker, justeres bildet av hvor utbredt kriminelle handlinger er i fylkene. Oslo med 13,38 reaksjoner pr. 1 000 innbyggere i alderen 15-17 år hadde flest reaksjoner. Sør-Trøndelag hadde nest flest reaksjoner, alder og innbyggertall tatt i betraktning. Vest-Agder, Telemark og Østfold fulgte på de neste plassene. Lavest snitt hadde Oppland.

4.2. Reaksjoner i forbrytelsessaker for 15-17-åringer, etter reaksjonens art og gjerningssted. Fylke. 1995.
Absolutte tall og prosent

	Reaksjonens art											Reaksjoner pr. 1 000 innbyggere
	I alt	Betinget påtale- unn- latelse	Sam- funns- tjeneste	Fore- legg	Bot ved dom	Straffe- utmåling utsatt	Betinget fengsel	Betinget fengsel og bot	Ubetin- get fengsel	Ubetin- get og betinget fengsel	Sikring	
Absolutte tall												
Hele landet	1 341	55	62	564	38	27	253	208	55	78	1	8,43
Østfold	89	-	3	52	2	3	16	7	4	2	-	10,02
Akershus	97	1	6	47	2	1	15	15	4	6	-	6,11
Oslo	161	2	2	77	13	6	31	16	6	8	-	13,38
Hedmark	41	2	2	20	-	5	9	2	-	1	-	6,45
Oppland	32	-	-	14	1	-	7	7	1	2	-	4,87
Buskerud	60	-	2	29	-	2	12	8	1	6	-	7,44
Vestfold	65	1	7	19	2	-	7	18	5	6	-	8,50
Telemark	63	-	3	21	1	-	11	15	5	7	-	10,33
Aust-Agder	26	1	1	1	-	-	3	15	2	3	-	6,17
Vest-Agder	66	3	3	31	1	2	11	8	3	4	-	10,39
Rogaland	106	1	4	50	1	2	26	11	2	9	-	7,08
Hordaland	148	27	6	25	3	1	40	37	4	5	-	9,10
Sogn og Fjordane	37	-	-	22	-	-	4	7	2	2	-	8,35
Møre og Romsdal	60	3	9	21	1	2	7	13	3	-	1	6,06
Sør-Trøndelag	97	9	1	33	4	1	26	9	3	11	-	10,73
Nord-Trøndelag	34	1	1	19	2	-	7	2	1	1	-	6,58
Nordland	69	3	1	42	4	1	9	4	4	1	-	7,49
Troms	53	1	10	26	1	-	5	8	2	-	-	9,82
Finnmark	18	-	-	7	-	-	6	2	2	1	-	6,86
Svalbard	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.
Utlandet	8	-	-	5	-	-	-	3	-	-	-	.
Uoppgitt	11	-	1	3	-	1	1	1	1	3	-	.
Prosent												
Hele landet	100,00	4,10	4,62	42,06	2,83	2,01	18,87	15,51	4,10	5,82	0,07	
Østfold	100,00	-	3,37	58,43	2,25	3,37	17,98	7,87	4,49	2,25	-	
Akershus	100,00	1,03	6,19	48,45	2,06	1,03	15,46	15,46	4,12	6,19	-	
Oslo	100,00	1,24	1,24	47,83	8,07	3,73	19,25	9,94	3,73	4,97	-	
Hedmark	100,00	4,88	4,88	48,78	-	12,20	21,95	4,88	-	2,44	-	
Oppland	100,00	-	-	43,75	3,13	-	21,88	21,88	3,13	6,25	-	
Buskerud	100,00	-	3,33	48,33	-	3,33	20,00	13,33	1,67	10,00	-	
Vestfold	100,00	1,54	10,77	29,23	3,08	-	10,77	27,69	7,69	9,23	-	
Telemark	100,00	-	4,76	33,33	1,59	-	17,46	23,81	7,94	11,11	-	
Aust-Agder	100,00	3,85	3,85	3,85	-	-	11,54	57,69	7,69	11,54	-	
Vest-Agder	100,00	4,55	4,55	46,97	1,52	3,03	16,67	12,12	4,55	6,06	-	
Rogaland	100,00	0,94	3,77	47,17	0,94	1,89	24,53	10,38	1,89	8,49	-	
Hordaland	100,00	18,24	4,05	16,89	2,03	0,68	27,03	25,00	2,70	3,38	-	
Sogn og Fjordane	100,00	-	-	59,46	-	-	10,81	18,92	5,41	5,41	-	
Møre og Romsdal	100,00	5,00	15,00	35,00	1,67	3,33	11,67	21,67	5,00	-	1,67	
Sør-Trøndelag	100,00	9,28	1,03	34,02	4,12	1,03	26,80	9,28	3,09	11,34	-	
Nord-Trøndelag	100,00	2,94	2,94	55,88	5,88	-	20,59	5,88	2,94	2,94	-	
Nordland	100,00	4,35	1,45	60,87	5,80	1,45	13,04	5,80	5,80	1,45	-	
Troms	100,00	1,89	18,87	49,06	1,89	-	9,43	15,09	3,77	-	-	
Finnmark	100,00	-	-	38,89	-	-	33,33	11,11	11,11	5,56	-	
Svalbard	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Utlandet	100,00	-	-	62,50	-	-	-	37,50	-	-	-	
Uoppgitt	100,00	-	9,09	27,27	-	9,09	9,09	9,09	9,09	27,27	-	

Kilde: Kriminalstatistikk, SSB.

Den prosentvise fordelingen av reaksjonstyper i hvert fylke viser at generelt sett er det forelegg som benyttes oftest. Men det varierer fra fylke til fylke hvor stor andel av reaksjonene i fylket som er av de forskjellige typene. For eksempel lå Vestfold, Telemark, Aust-Agder, Hordaland, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Finnmark under landsgjennomsnittet for forelegg. Når det gjelder samfunnstjeneste, varierte de fylkesvise andelen mellom 1,03 og 18,87 prosent, med landsgjennomsnittet på 4,62 prosent.

Tyverier på topp

Tabell 4.3 gir bare tall for hele landet. Den viser straffereaksjoner etter type hovedforbrytelse, kjønn og alder. Siden barn og unge er temaet, er det aldersgruppen 15-17 år som er interessant. I tillegg kan kolonnen «I alt» brukes for å se på ungdomsforbryternes andel av alle forbrytelsene som kom inn i rettssystemet.

Tyverier, fordelt på typene simpelt, grovt og brukstyveri av motorkjøretøy, var i flertall mht. forbrytelsestype

4.3. Reaksjoner i forbrytelsessaker, etter personens kjønn, alder og type hovedforbrytelse. 1995

Type hovedforbrytelse	Begge kjønn						Av dette menn				
	I alt	Alder				Uopp- gitt	I alt	Alder			
		15-17	18-20	21-24	25-			15-17	18-20	21-24	25-
Alle typer forbrytelser	17 600	1 341	2 733	3 370	10 154	2	15 470	1 155	2 461	2 993	8 861
Forbrytelser mot straffeloven											
Forbrytelser mot statens selvstendighet og sikkerhet	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Forbrytelse mot Norges statsforfatning og statsoverhode	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forbrytelse med hensyn til utøvelsen av statsborgerlige rettigheter	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forbrytelse i den offentlige tjeneste	9	-	-	-	9	-	8	-	-	-	8
Forbrytelse mot den offentlige myndighet	287	19	41	63	164	-	253	12	36	58	147
Vold mot offentlig tjenestemann	256	19	35	56	146	-	225	12	32	51	130
Forbrytelse mot den alminnelige orden og fred	194	12	34	39	109	-	189	12	33	39	105
Innbrudd	192	12	34	39	107	-	188	12	33	39	104
Allmennfarlig forbrytelse	2 368	88	296	486	1 497	1	2 005	70	240	425	1 270
Narkotikaforbrytelse	2 060	84	276	442	1 257	1	1 728	66	224	387	1 051
Grov narkotikaforbrytelse	302	4	20	43	235	-	271	4	16	37	214
Falsk forklaring	74	5	9	15	45	-	58	3	6	13	36
Falsk anklage	41	6	5	11	19	-	32	6	5	9	12
Pengefalsk	4	-	-	-	4	-	4	-	-	-	4
Dokumentfalsk	635	75	71	102	387	-	453	44	57	77	275
Forbrytelse mot sedeligheten	344	18	24	48	254	-	336	17	23	48	248
Voldtekt	36	6	2	4	24	-	36	6	2	4	24
Utuktig omgang med barn under 14 år	65	6	7	7	45	-	64	5	7	7	45
Forbrytelse mht. familieforhold	4	-	-	-	4	-	4	-	-	-	4
Forbrytelse mot den personlige frihet ...	350	14	36	45	255	-	337	11	34	43	249
Forbrytelse mot liv, legeme og helbred. ...	2 391	217	459	501	1 214	-	2 274	197	437	472	1 168
Grov legemsbeskadigelse	2	-	1	1	-	-	2	-	1	1	-
Drap	38	5	3	3	27	-	36	5	3	3	25
Uaktsomt drap	38	-	11	10	17	-	36	-	11	10	15
Ærekrenkelse	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1
Underslag	333	2	15	34	282	-	259	1	11	22	225
Tyveri	4 537	558	941	975	2 063	-	4 141	514	872	903	1 852
Simpelt tyveri	1 286	138	224	263	661	-	1 084	122	205	228	529
Grovt tyveri	2 784	319	620	603	1 242	-	2 614	297	576	570	1 171
Brukstyveri av motorkjøretøy	457	100	97	104	156	-	434	94	91	100	149
Utpressing og ran	173	25	33	38	77	-	159	24	31	33	71
Ran	108	19	21	21	47	-	98	18	19	17	44
Grovt ran	62	6	12	17	27	-	58	6	12	16	24
Bedrageri og utroskap	1 384	8	114	251	1 011	-	1 027	7	85	186	749
Forbrytelse i gjeldsforhold	339	-	-	9	330	-	308	-	-	9	299
Skadeverk	697	119	155	138	285	-	648	106	147	135	260
Åger og lykkespill	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forbrytelse i sjøfartsforhold	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Heleri og etterfølgende bistand	931	57	123	177	574	-	815	48	112	155	500
Forbrytelser utenfor straffeloven											
Narkotikaforbrytelse mot lov om legemidler mv.	1 735	117	332	371	915	-	1 431	82	287	299	763
Forbrytelse mot ligningsloven	324	-	1	5	318	-	297	-	1	5	291
Forbrytelse mot den militære straffelov	168	-	44	56	68	-	167	-	44	56	67
Annen forbrytelse utenfor straffeloven .	276	1	-	6	268	1	264	1	-	6	257

Kilde: NOS Kriminalstatistikk 1995, SSB.

for aldersgruppen 15-17 år. Som nummer to på listen over flest hovedforbrytelser var forbrytelse mot liv, legeme og helbred. Deretter fulgte skadeverk, narkotikaforbrytelse mot lov om legemidler mv. og allmennfarlige forbrytelser (narkotikaforbrytelser). Av de fem nevnte er fire brudd på straffeloven, mens narkotikaforbry-

telse mot lov om legemidler mv. ligger utenfor straffeloven.

Kønnsfordelingen viser at det i hovedsak var gutter som fikk straffereaksjoner i denne aldersgruppen.

5. Barn og unges fritid

Barn og unge har en aktiv fritid. Fritidssystemene er varierte, men det finnes klare «vinnere». Kino og bøker, idrett og musikk fenger mange. Fjernsynet har også en framtreddende plass i barn og unges hverdag.

Hovedvekten av tabellene i denne delen dekker kultur og massemedia. Massemedier finnes i både trykte og elektroniske varianter, og i undersøkelsene inngår aviser, tidsskrifter, ukeblad, tegneserieblad, bøker, plater/kassetter/CD-er, video, radio, fjernsyn og hjemme-PC. Kultur favner vidt, og her er disse tilbudene tatt med: kino, teater/musikal/revy, opera/operette, ballett-/dansforestilling, konserter (klassisk og populærmusikk), kunstutstilling, museum, folkebibliotek og idrettsarrangement.

Der annet ikke er angitt, er tallene hentet fra kultur- og mediebruksundersøkelsene som SSB gjennomførte i 1991, 1994 og 1996. Undersøkelsene er utvalgsundersøkelser, dvs. at en tilfeldig gruppe personer er blitt bedt om å svare på spørsmål. I dette heftet er i tillegg svarene til personer i en viss alder valgt ut. Dette fører til at funnene bare kan presenteres på landsnivå.

5.1. Andel ferieturer med barn som reisefølge 1992/93¹. Prosent

	Antall ferieturer totalt	Av dette sammen med barn
Alle	2576	34
Kjønn		
Mann	1220	33
Kvinne	1356	34
Alder		
16-24 år	443	4
25-44 år	1132	58
45-66 år	787	23
Familiefase		
Enslig forsørger	77	69
Par, yngste barn 0-6 år	482	82
Par, yngste barn 7-19 år	440	73
Landsdel		
Akershus/Oslo	687	30
Buskerud/Oppland/Hedmark ..	287	31
Østfold/Vestfold	221	33
Telemark/Agder	238	35
Vestlandet	708	35
Trøndelag	210	42
Nord-Norge	225	35

¹ Dette er et utdrag av tabellen på side 23 i Rapport 94/6. Kilde: Rapport 94/6, SSB.

Barn som reisefølge

Tabell 5.1 sier indirekte noe om barn. Den forteller noe om ferieforhold for barn og unge. Det skilles ikke mellom ulike aldersgrupper barn i denne sammenheng.

I 1992/93 var det barn med som reisefølge på én tredjedel av ferieturene som ble foretatt av nordmenn i alderen 16-79 år.

Personer med foreldreansvar tok barn med seg på 70-80 prosent av ferieturene. Det var særlig par med yngre barn som hadde barn som reisefølge på ferieturer.

Landsdelene skiller seg ikke nevneverdig fra hverandre, når det gjelder hvorvidt barn var reisefølge på ferie. Det er imidlertid ett unntak; Trøndelag skilte seg ut med en andel på over 40 prosent.

Kino, bøker og idrett på topp

Kino, bibliotek og idrett peker seg ut som klare «vinnere» når det gjelder hvilke kulturtilbud barn og unge benytter seg av. Prosentandelene for disse tre aktivitetene ligger høyt over prosentandelene for de øvrige tilbudene.

Det er i den eller de to eldste aldersgruppene at flest har gått på kino, bibliotek, teater, opera, ballett, kunstutstilling, populærmusikkonsert, museum og idrettsarrangement.

Generelt sett benytter barn og unge seg i større grad av alle kulturtilbudene enn gjennomsnittet for befolkningen.

16-17-åringene har gjennomsnittlig gått på kino og vært på bibliotek én gang i måneden, mens 13-15-åringene har tilsvarende besøksfrekvens på idrettsarrangement.

I det hele tatt er det kino, bibliotek og idrettsarrangement som i tillegg til å være de aktivitetene som flest benytter seg av, er de aktivitetene som også blir oppsøkt oftest.

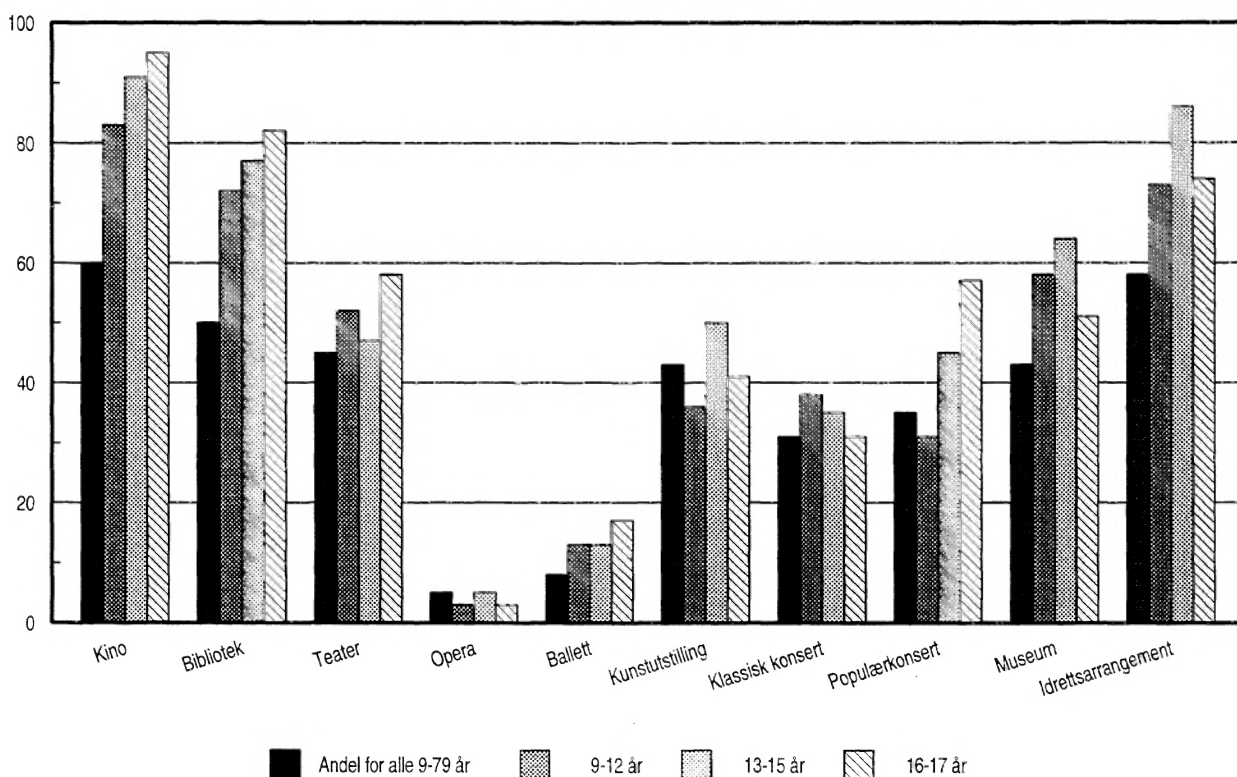
For alle aldersgruppene er biblioteket det tilbudet som gjennomgående er blitt benyttet ofte de siste 12 månedene. Mens 9-12-åringene oftest har vært på biblioteket, eller vært tilskuere på et idrettsarrangement og vært på kino, i den rekkefølgen, har 13-15-åringene vært på idrettsstevne mer enn 12 ganger, på biblioteket i underkant av 12 ganger og 6 ganger på kino. Ungdom 16-17 år har så vidt benyttet biblioteket flere ganger

5.2. Andel som har benyttet ulike kulturtilbud og antall ganger de er benyttet siste 12 måneder, etter alder. 1991 og 1994

	Kino	Bibliotek	Teater	Opera	Ballett	Kunst- utstilling	Klassisk- konsert	Populær- konsert	Museum	Idretts- arrangement
Andel for alle 9-79 år	60	50	45	5	8	43	31	35	43	58
Av dette										
9-12 år	83	72	52	3	13	36	38	31	58	73
13-15 år	91	77	47	5	13	50	35	45	64	86
16-17 år	95	82	58	3	17	41	31	57	51	74
Antall for alle 9-79 år	4,3	5,3	1,1	0,1	0,2	1,5	1,0	1,3	1,1	6,4
Av dette										
9-12 år	3,9	9,0	1,0	0,0	0,4	0,6	1,1	0,6	1,5	6,4
13-15 år	6,0	11,7	0,9	0,1	0,2	0,9	0,9	1,2	1,6	12,3
16-17 år	12,0	12,2	1,8	0,0	0,3	0,9	1,2	2,2	1,0	10,5

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 1991 og 1994, SSB.

Figur 5.1. Andel som har benyttet ulike kulturtilbud siste 12 måneder. 1991 og 1994

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 1991 og 1994, SSB.

enn kinotilbudet, mens de har vært tilskuere på idrettsarrangement 10,5 ganger i løpet av det siste året.

De andre kulturtilbudene har vesentlig lavere oppmøte; de benyttes sjelden mer enn én til to ganger i året. Opera og ballett skårer lavest på oppmøteprosenten i alle aldersgruppene. Etter «tre-på-topp»-aktivitetene er det museumsbesøk som oftest er benyttet av 9-15-åringene, mens 16-17-åringene går på populærkonsert.

Kulturbruk henger sammen med kulturtilbud; tilgjengeligheten varierer i Norge, avhengig av hva slags tilbud det er snakk om og hvor i landet man bor.

Musikk som hobby

Musikk er den store vinneren når det gjelder barn og unges egne aktiviteter innen kulturområdet. I forhold til gjennomsnittet for befolkningen ligger barn og unges andel klart over mht. både å spille et instrument og å være med i kor/orkester/sang-/musikkgruppe. Mens det i befolkningen (9-79 år) er 13 prosent som spiller instrument, er det 51 prosent av 9-12-åringene som gjør det. Blant 13-15-åringene er det 29 prosent som spiller et instrument, og blant 16-17-åringene er prosentandelen 25 (dvs. 1 av 4). Selv om andelen for alle aldersgruppene ligger godt over befolkningen generelt, ser vi også at tendensen er synkende med økende alder.

5.3. Andel med egne aktiviteter innen kulturområdet, etter alder, 1991 og 1994. Prosent

	Med i teater-/ revygruppe	Spiller instrument regelmessig	Med i kor/orkester/ sang-/musikkgruppe	Driver med kunst/kunst- håndverk på fritiden	Antall spurte
Alle 9-79 år	2	13	9	14	4002
Av dette					
9-12 år	2	51	26	13	246
13-15 år	5	29	18	15	197
16-17 år	8	25	23	12	121

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen, SSB.

5.4. Andel som spiller ulike instrumenter blant dem som kan spille, etter alder, 1994. Prosent

	Blokk- fløyte	Andre treblå- sere	Trom- pet, kor- nett	Andre mes- sing- blå- sere	Piano	El-orgel, syn- thesi- zer	Andre tan- gent- instru- menter	Gitar	Andre stren- gein- stru- men- ter	Fiolin, fele	Andre stry- kere	Trekk- spill, to- rader o.l.	Trom- mer, slag- verk	Andre instru- men- ter	Antall spurte
9-12 år ..	65	8	8	11	30	12	7	7	0	6	0	2	5	1	104
13-17 år ..	39	4	6	7	41	16	2	38	5	6	0	2	10	4	108

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 1994, SSB.

Når det gjelder å drive med kunst og kunsthåndverk på fritiden, skiller ikke barn og unge seg fra resten av befolkningen. Ellers er det flere ungdommer, sett i forhold til befolkningen, som er med i teater-/revygruppe.

Piano, blokkfløyte og gitar populære

Ved å begrense seg til å se på dem som spiller et instrument, kan man få et inntrykk av hvilke instrumenter det er mest vanlig å kunne spille på.

Blokkfløyte og piano peker seg ut som instrumenter som hvert tredje barn eller flere i hver aldersgruppe kan spille. To tredjedeler av alle 9-12-åringene spiller blokkfløyte. Dette kan ses i sammenheng med musikkundervisningen i skolen. Det er også ca. 40 prosent av 13-17-åringene som spiller dette instrumentet.

Det er mest vanlig å spille piano i den eldste aldersgruppen, men forskjellen i forhold til blokkfløyte og gitar er ikke stor (41 mot 39 og 38 prosent). Det å spille gitar ser ut til å være et klart ungdomsfenomen; 38 prosent av 13-17-åringene spiller gitar, mot 7 prosent av 9-12-åringene. For alle mellom 9 og 79 år er andelen gitarspillere 32 prosent (mer informasjon i Statistiske analyser 13/96, SSB).

De typiske korpsinstrumentene er det klart færre som spiller på, sammenlignet med blokkfløyte og piano.

Fiolin- og trompetspill er like utbredt blant 13-17-åringene (med 6 prosent), mens trommer er noe mer populært med 10 prosent.

Musikkskoler

Kommunale driftsutgifter til musikkskoler varierer. Under kommenteres bare fylkestall i forhold til landstall.

5.5. Driftsutgifter i 1 000 kroner for musikkskoler, 1995

Driftsutgifter i 1 000 kr

Hele landet	501 842
Oslo	13 925

Kilde: Offentlige finanser og kreditmarkedsstatistikk, SSB.

Utgiftene bør ses i sammenheng med antall barn og unge bosatt i kommunen/fylket.

Rogaland og Hordaland har størst utgifter til drift av musikkskoler, med over 11 prosent av totalbeløpet hver. Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal bruker hver ca. 9 prosent av «landsbudsjettet» til musikkskoler. Østfold, Aust-Agder og Finnmark har de laveste driftsutgiftene. I synkende rekkefølge plasserer de andre fylkene seg slik: Akershus, Nordland, Nord-Trøndelag, Troms, Sogn og Fjordane, Hedmark, Telemark, Oppland, Vest-Agder, Oslo, Buskerud og Vestfold.

Jentene aktive biblioteksgjengere

Jenter er mer aktive biblioteksgjengere enn gutter, målt i antall lånte bøker fra et folkebibliotek. Alle 9-12-åringene og jenter i alderen 13-17 år har i snitt lånt mer enn én bok pr. måned det siste året (1994). De yngste jentene låner flest bøker, med 16,5 bøker i året. De eldste guttene låner færrest bøker, med 8 bøker de siste 12 månedene.

Det er klart flere av dem som leste en bok i går som også har vært på folkebibliotek de siste 12 månedene. Det er mellom 6 og 9 prosent flere som leste bøker

5.6. Antall bøker lånt på folkebibliotek siste 12 måneder, etter alder og kjønn. 1994

Alder og kjønn	Antall bøker lånt	Antall spurte
9-12 år		
Gutter	12,9	61
Jenter	16,5	69
13-17 år		
Gutter	8,0	78
Jenter	14,9	81

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 1994, SSB.

5.7. Andel som har lest bok en gjennomsnittsdag blant dem som har og dem som ikke har vært på folkebibliotek siste 12 måneder, etter alder. 1994. Prosent

Alder og biblioteksbesøk	Lest bok i går	Antall spurte
9-12 år		
Har ikke vært på folkebibliotek	27	42
Har vært på folkebibliotek	33	88
13-17 år		
Har ikke vært på folkebibliotek	18	34
Har vært på folkebibliotek	27	125

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 1994, SSB.

dagen i forveien som også hadde vært på bibliotek, sammenlignet med dem som ikke hadde vært der.

Forskjellen i lesing av bøker mellom dem som har og dem som ikke har vært på bibliotek er størst i den eldste aldersgruppen. I aldersgruppen 9-12 år er både biblioteksbesøkere og de som ikke har vært på biblioteket siste året, forholdsvis ivrige boklesere; det er uan-

sett 27 prosent eller flere av barna i denne aldersgruppen som leste bok i løpet av en gjennomsnittsdag.

Mye ballidrett

Fotball er den idrettsgrenen som flest barn og unge utøvde sist de deltok på et idrettsarrangement. For begge aldersgruppene er det fotball og dernest håndball som fanger flest utøvere. For 9-12-åringene er fotball den altoverskyggende deltakersporten; hele 53 prosent deltok i fotball sist de var med på et idrettsarrangement. Håndball følger på andreplass, med 18 prosent. Annen individuell idrett (som bl.a. inkluderer svømming og ridning) samlet 9 prosent deltakere i den yngste aldersgruppen, fulgt av friidrett og skiidrett på 7 prosent.

13-17-åringene har ikke et like stort sprik mellom andelene som deltar i de tre mest populære idrettene. Fotball ligger på 36 prosent, mens håndball har en deltakerandel ved idrettsarrangementer på 27 prosent. Lagidrettene står i det hele tatt sterkt i denne aldersgruppen.

Samtidig er det i aldersgruppen 13-17 år forholdsvis mange som driver med annen individuell idrett.

Fotball som tilskuersport

Både blant 9-12- og blant 13-17-åringene svarer flest at de så fotball sist de var på et idrettsarrangement. Foruten fotball samler håndball tilskuere i disse aldersklassene. Totalt har 70 prosent av både 9-12-åringene og 13-17-åringene sett fotball- eller håndballkamper sist de var på et idrettsarrangement.

Skiidrett tiltrekker seg også unge tilskuere, spesielt 9-12-åringene. Skiidrettens tilskuerandel i 1994 kan riktignok være påvirket av Lillehammer-OL.

Annen friidrett (inkluderer ikke løping) har den laveste prosentandelen tilskuere for disse aldersgruppene.

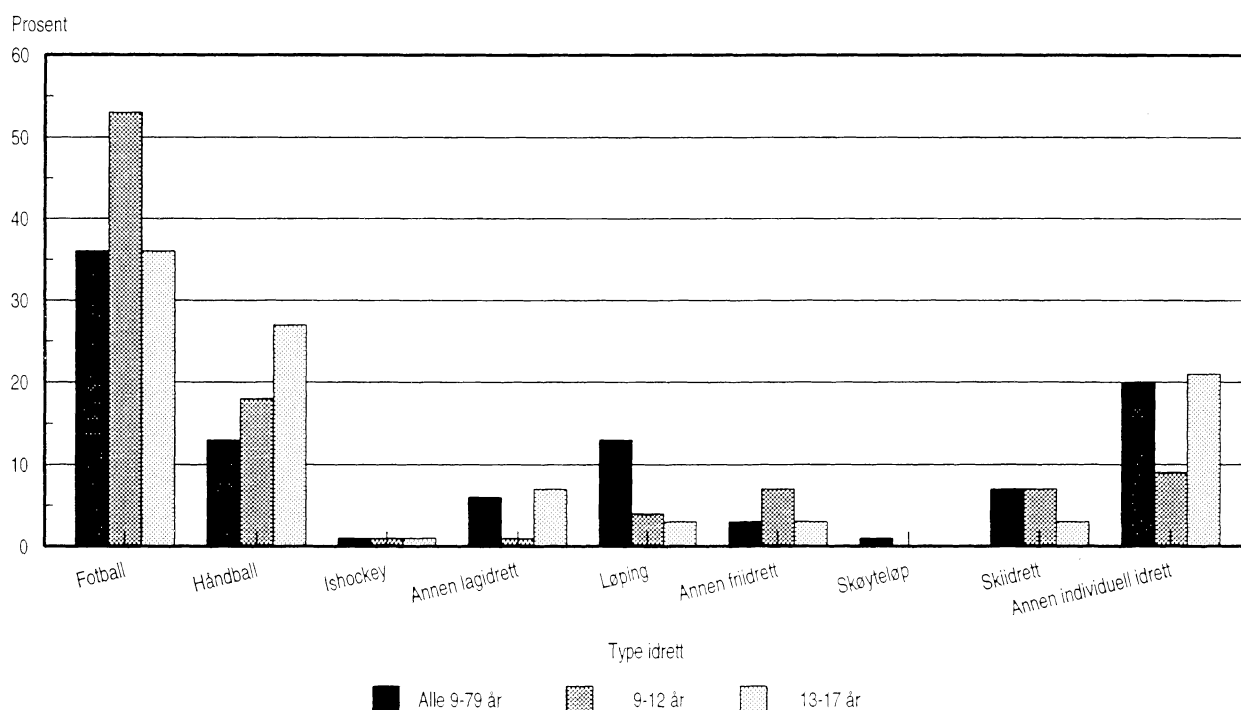
5.8. Andel som har deltatt i ulike typer idrettsgrener sist de deltok på idrettsarrangement, etter alder 1994. Prosent

	Fotball	Håndball	Ishockey	Annen lagidrett	Løping	Annen friidrett	Skøyteløp	Skiidrett	Annen individuell idrett
Alle 9-79 år	36	13	1	6	13	3	1	7	20
Av dette									
9-12 år	53	18	1	1	4	7	.	7	9
13-17 år	36	27	1	7	3	3	.	3	21

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 1994, SSB.

Figur 5.2. Andel som har deltatt i ulike idrettsgrener sist de deltok på idrettsarrangement. 1994

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 1994, SSB.

5.9. Andel som så ulike typer idrett sist de var på idrettsarrangement. 1994. Prosent

	Fotball	Håndball	Ishockey	Annen lagidrett	Løping	Annen friidrett	Skøyteløp	Skidrett	Annen individuell idrett
Alle	52	14	3	3	3	2	2	13	9
Av dette									
9-12 år	54	16	3	3	4	1	.	11	7
13-17 år	45	25	3	5	2	1	3	5	9

Kilde: Kultur- og mediebruksundersøkelsen 1994, SSB.

Medlemskap i idrettsforeninger

Jenter har færre registrerte medlemskap i norske idrettskretser enn gutter har. Dette gjelder både totaltall for landet og for hvert enkelt fylke.

Jenter i alderen 0-12 år har flere medlemskap enn jenter i alderen 13-16 år. Førstnevnte utgjør riktignok et større aldersintervall, selv om man kan anta at de aller yngste, si 0 til 5 år, til dels kan overses.

Aust-Agder har minst sprik mellom antall medlemskap i de to aldersgruppene. Hedmark, Oppland og Rogaland har opp mot 50 prosent flere medlemmer blant de yngre enn blant de eldre jentene.

De yngste guttene ser også ut til å være mer aktive enn gutter i alderen 13-16 år.

Finmark har den minste forskjellen i antall medlemskap mellom aldersgruppene. I Akershus er det ca. 8 000 flere guttemedlemskap for 0-12-åringene enn 13-16-åringene. I Hedmark og Rogaland er det registrert ca. dobbelt så mange medlemskap for 0-12-årige gutter som for 13-16-årige gutter.

Unge går på fritids-/ungdomsklubber

I 1991 hadde 62 prosent blant 13-15-åringene vært på fritids-/ungdomsklubb i løpet av de siste 12 månedene. Halvparten av alle 10-12-åringene benyttet seg også av dette tilbudet, mens det blant barn 7-9 år var 29 prosent som benyttet seg av denne fritidsaktiviteten.

90 prosent ser på TV

Fjernsynet er det medietilbudet som vinner kampen om barn og unges oppmerksomhet. Både på spørsmål om

5.10. Idrettskretser, lag og medlemskapstall, etter kjønn og alder pr. 31.12.1996¹

	Antall lag	Medlemmer i alt			Gutter	
		0- år	Jenter		0-12 år	13-16 år
Hele landet	7 286	1 396 824	147 291	89 155	188 352	118 572
Østfold Idrettskrets	387	72 169	5 864	4 371	7 906	5 756
Akershus Idrettskrets	638	153 093	14 730	8 434	21 556	12 847
Oslo Idrettskrets	613	186 209	11 176	6 231	17 863	10 294
Hedmark Idrettskrets	361	65 175	6 628	3 499	8 760	4 710
Oppland Idrettskrets	389	62 454	7 029	3 736	8 825	5 264
Buskerud Idrettskrets	354	74 678	6 892	4 956	10 239	6 658
Vestfold Idrettskrets	270	61 538	6 595	3 669	8 657	5 237
Telemark Idrettskrets	285	51 646	5 838	3 526	7 115	4 768
Aust-Agder Idrettskrets	176	30 873	2 927	2 330	4 262	3 527
Vest-Agder Idrettskrets	262	41 326	4 798	2 978	5 987	3 759
Rogaland Idrettskrets	506	98 895	13 925	7 310	16 437	8 624
Hordaland Idrettskrets	629	108 057	13 974	7 911	18 222	11 001
Sogn og Fjordane Idrettskrets	192	39 563	5 085	3 309	4 949	3 862
Møre og Romsdal Idrettskrets	481	73 554	7 571	5 994	10 258	7 275
Sør-Trøndelag Idrettskrets	441	95 628	9 793	6 045	11 403	8 479
Nord-Trøndelag Idrettskrets	261	47 658	5 489	3 834	6 151	4 242
Nordland Idrettskrets	493	57 234	7 404	4 566	9 568	6 046
Troms Idrettskrets	350	40 256	4 288	2 962	5 790	3 443
Finnmark Idrettskrets	196	21 540	2 621	1 617	2 604	2 114

¹ Tallene i denne tabellen vil avvike noe fra tilsvarende tabell i Statistisk årbok. SSBs statistikk inkluderer Norges Bedriftsidrettsforbund. NBIF har en nedre aldersgrense på 17 år for sine medlemmer og vil dermed ikke påvirke tallene for yngre aldersgrupper.

Kilde: Norges Idrettsforbund og Olympiske Komité, Årsrapport 1996.

hvilket medium som er brukt og hvor lenge, kommer TV-en ut på topp. Opp imot 90 prosent av 9-17-åringene ser på fjernsyn en gjennomsnittsdag.

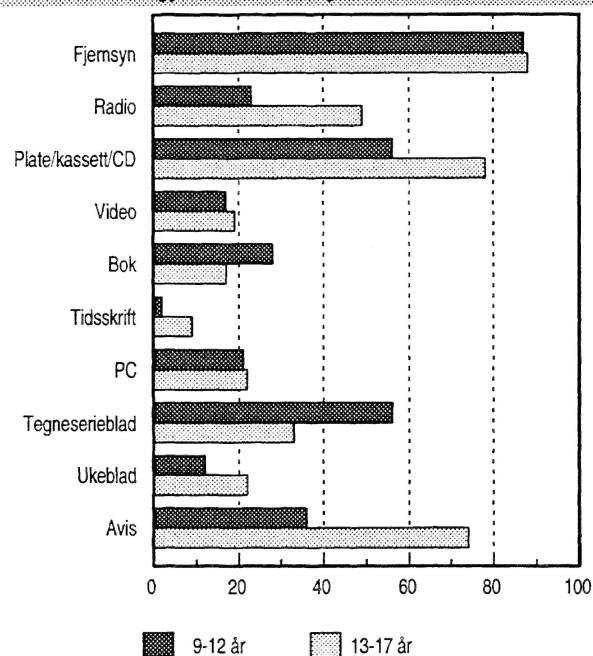
Å spille plater/CD-er/kassetter står også høyt i kurs i begge aldersgruppene. Blant 13-17-åringene er det omtrent like vanlig å høre på musikk som det er å lese avisen.

9-12-åringene leser ikke aviser i samme grad som de eldre ungdommene, men de leser til gjengjeld oftere tegneserieblad. Sannsynligvis står Donald Duck&Co. for mye av denne lesingen. Som for tegneseriebladene er det den yngste aldersgruppen som i størst grad leser bøker.

Radio er også et medium som ca. halvparten av alle 13-17-åringene har benyttet en gjennomsnittsdag.

En god femtedel av de spurte barna mellom 9 og 17 år har benyttet hjemme-PC en gjennomsnittsdag.

Figur 5.3. Andel som har brukt ulike medietilbud en gjennomsnittsdag, 1996

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1996, SSB.

5.11. Andel som har brukt ulike medietilbud en gjennomsnittsdag, etter alder, 1996. Prosent

	Fjernsyn	Radio	Plate/ kassett/CD	Video	Bok	Tidsskrift	PC	Tegne- serieblad	Ukeblad	Avis	Antall svar
9-12 år	87	23	56	17	28	2	21	56	12	36	109
13-17 år	88	49	78	19	17	9	22	33	22	74	158

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1996, SSB.

5.12. Antall minutter brukt på ulike medietilbud en gjennomsnittsdag, etter alder. 1996. Prosent

	Fjernsyn	Radio	Plate/ kassett/CD	Video	Bok	Tidsskrift	PC	Tegne- serieblad	Ukeblad	Avis	Antall svar
9-12 år	89	10	21	11	9	0	12	14	3	6	109
13-17 år	115	45	69	12	8	3	19	8	5	15	158

Kilde: Mediebruksundersøkelsen 1996, SSB.

Tidsbruken er gjennomsnittet for alle i aldersgruppen. Antall minutter vil øke hvis man kun ser på faktiske mediebrukere (seere, lyttere osv.).

Det er en betydelig andel som bruker alle de nevnte medietilbudene; mer enn 15 prosent av barn og unge har brukt disse mediene en gjennomsnittsdag.

Etermediene tar tid

Barn i aldersgruppen 9-12 år bruker i gjennomsnitt 1 time og 29 minutter foran fjernsynsskjermen. 13-17-åringene ser i gjennomsnitt på TV i 2 timer (115 minutter) på en gjennomsnittsdag.

Foruten TV-en bruker unge i alderen 13-17 år mye tid hver dag på musikk i form av plater, CD-er og kassetter, og på radio. PC-bruken og avislesingen er begrenset til 15-20 minutter hver.

Den yngre gruppen har også fjernsynet som det mest tidkrevende mediet, med musikklytting og tegneserieblader på de neste plassene. Bortsett fra TV-titting er det sjelden mer enn 20 minutter som brukes til noe medietilbud av barn i aldersgruppen 9-12 år.

Barn og unge benytter etermediene oftere og bruker mer tid på disse enn på tekst-mediene en gjennomsnittsdag. Det kan imidlertid være på sin plass å påpeke at det er fullt mulig å benytte flere medier samtidig.

PC-en som underholdning

9-15-åringene bruker i hovedsak hjemme-PC-en til spill og underholdning; hele 84 prosent av brukerne i denne aldersgruppen oppgir at de spiller og lar seg underholde av PC-en en gjennomsnittsdag.

En fjerdedel av barna og de unge som bruker PC hjemme en gjennomsnittsdag sier at den brukes til skolearbeid.

I den eldre aldersgruppen, dvs. blant 16-24-åringene, er det flest som bruker datamaskinen til utdanningsrelatert arbeid. Dette gjelder over halvparten av brukerne i denne gruppen. Samtidig bruker nesten like mange PC-en til spill og underholdning. 40 prosent sier at de tar PC-en i bruk som hjelpemiddel for hjem og fritid.

5.13. Brukere fordelt på type hjemme-pc-bruk en gjennomsnittsdag, etter alder. 1996. Prosent

	Daglig arbeid	Underhold- ning/spill	Skolearbeid/ utdanning	Til hjem/fritid	Tilknyttet modem/faks	Tilknyttet CD-ROM-spiller
9-15 år	0	84	25	10	4	23
16-24 år	15	53	55	40	15	30

Kilde: Statistiske analyser 18, SSB.

Tillatelse nr.
159 000/502

B Returadresse:
Statistisk sentralbyrå
Postboks 8131 Dep.
N-0033 Oslo

Publikasjonene kan bestilles fra:

Statistisk sentralbyrå
Salg- og abonnementservice
Postboks 1260
2201 Kongsvinger

Telefon: 62 88 55 00
Telefaks: 62 88 55 95

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway